

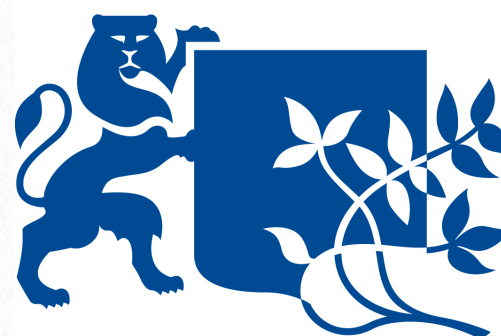
Cultuurvisie Rijswijk 2016-2030

Rijswijk vrij gedacht

CULTUURVISIE 2016-2030

Rijswijk vrij gedacht

Rijswijk

INHOUDSOPGAVE	PAGINA
Voorwoord	2
Inleiding	3
1. Cultuurvisie	4
Cultuur in Rijswijk. Hoe staan we ervoor en welke knelpunten ervaren we?	5
Adviezen van de inspiratiedenktank.	7
Welke mogelijkheden en kansen zien we in Rijswijk?	8
Wat vinden we nog meer belangrijk?	10
Clustering en samenhang	11
Vrijheid creativiteit in openbare ruimte en ruimte voor cultuurbeoefening	12
Aanbod voor jeugd en jongeren	13
Cultuureducatie	14
Ouderen en cultuur	15
Cultureel en historisch erfgoed en architectuur	16
De meervoudige waarde die cultuur kan hebben	17
2. Transformatie	19
Vervolg en doorkijk naar het financiële kader en de uitvoeringsorganisatie	20
Van visie naar verandering	25
3. Colofon	26
4. Bijlagen	28
Impactwaarden wensen per pijler door consultatiegroep	29
Impactwaarden van de nieuwe cultuurvisie	31
Ontwikkelscenario's beleidspijlers	32-43

VOORWOORD

Rijswijk heeft een rijk cultureel leven. Dagelijks zetten vele Rijswijkers zich actief in voor de cultuur in hun stad. Tegelijkertijd verandert de samenleving. Deze is voortdurend in beweging door vergrijzing, veranderende bevolkingssamenstelling en veranderende interesses van jeugd en jongeren. Ook de rol van de overheid verandert. Waar van oudsher ‘het stadhuis’ bepalend was, wordt het steeds belangrijker wat inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties kunnen bijdragen. En dat is veel. Naast bestuurlijke plannen vanuit het stadhuis zijn de kennis, ideeën en creativiteit vanuit de stad onmisbaar voor kunst en cultuur in Rijswijk. ‘De stad’ en ‘het stadhuis’ trekken samen op: in het delen van kennis en wensen en het verbinden van belangen en mensen.

Cultuur is van groot belang voor de samenleving. Maar wat kunst en cultuur betekenen voor een samenleving is verschoven. Het gaat niet meer alleen om de artistieke waarde van kunst en cultuur. Het gaat ook om wat kunst en cultuur bijdragen aan de samenleving. Aan het verbinden van mensen in een wijk, in een samenleving. En aan het profileren van de stad. Kunst en cultuur maken een stad aantrekkelijk om er te wonen, werken en te verblijven en dienen hiermee een economisch belang. Rijswijk verdient daarom een nieuwe visie op kunst en cultuur die meegaat met haar tijd. Een visie van de stad op de toekomst van kunst en cultuur in Rijswijk. Dat was de opdracht die wij onszelf als college hadden gesteld in het coalitieakkoord en het collegewerkprogramma. Met deze opdracht zijn we het afgelopen jaar aan de slag gegaan.

Wij presenteren u met gepaste trots de Rijswijkse cultuurvisie. Een visie tot stand gekomen met en door de stad. Hier is een proces aan vooraf gegaan waarbij we van begin tot eind veel betrokkenheid en commitment hebben gevoeld van inwoners en organisaties. Een proces waar de stad open ingegaan is, waarbij eigen belangen en organisaties losgelaten zijn, en waarbij één uitgangspunt centraal stond, namelijk van samenwerken.

Wat er is opgehaald in de stad staat beschreven in het eerste deel van de visie. Dit hoofdstuk beschrijft de visie van de stad op de toekomst van kunst en cultuur in Rijswijk. De visie geeft inhoudelijke richting aan de wijze waarop volgens de inwoners en organisaties in de stad het kunst- en cultuurbeleid meer betekenis moet krijgen voor de Rijswijkse samenleving. Dit is beschreven aan de hand van zes beleidspijlers die door de stad zijn benoemd.

Deze pijlers vormen het vertrekpunt voor de verdere uitwerking van het beleid in de uitvoeringsagenda. De uitgangspunten hierbij zijn samenwerking en innovatie. Versterking van kunst en cultuur als een verbindende kracht voor de leefomgeving en de economie van Rijswijk is de inzet.

Het tweede deel van de visie beschrijft de financiële organisatie en de aanzet voor de uitvoeringsagenda. Het geeft een doorkijk van het college naar de financiële kaders, financieringsvormen en de inrichting van de uitvoeringsorganisatie. We streven naar meer vraaggeoriënteerd beleid en financiering daarvan. Daarbij gaan de gemeente en haar samenwerkingspartners samen op zoek naar een nieuwe balans in de rolverdeling en de regievoering die hier voor nodig zijn.

Eén ding is al duidelijk gebleken: namelijk de enorme betrokkenheid van de Rijswijkse inwoners, bedrijven, ondernemers, scholen, maatschappelijke organisaties, kunstenaars, kunst- en cultuurverenigingen, cultuurinstellingen en raadsleden. Samen zijn we de stad.

Marloes Borsboom- Turabaz

Wethouder Cultuur

De ambitie van de nieuwe cultuurvisie is kunst en cultuur als een verbindende kracht in te zetten voor de maatschappelijke context en de economie van Rijswijk. Het gaat dan niet alleen om het toekennen van nieuwe waarden van kunst en cultuur, maar ook om nieuwe uitgangspunten te bepalen, waarbij samenwerking en innovatie voorop staan. Het doel hierbij is om het budget voor kunst en cultuur te richten op maatschappelijke vraagstukken.

Om de voor die ambitie benodigde verandering tot stand te brengen geeft de cultuurvisie een strategisch kader voor de periode 2016 – 2030. De cultuurvisie biedt, een gezamenlijk gedeeld toekomstbeeld wat cultuur betekent voor de Rijswijkse samenleving.

De cultuurvisie is richtinggevend voor de langere termijn. Het gaat om een dynamisch, open en transparant proces.

Daarbij blijven maatschappelijke organisaties, ondernemers en inwoners, net als in de dialoofase het geval was, nauw betrokken.

De rol van de gemeente bij de vormgeving en uitvoering van het cultuurbeleid zal veranderen. Die zal zich meer richten op initiëren, regisseren, verbinden, coördineren, faciliteren, andere vormen van lange termijn financiering helpen vinden en het zorgen voor een goede procesbegeleiding.

INLEIDING

Wij bieden u hierbij de cultuurvisie voor Rijswijk 2016-2030 aan. De cultuurvisie geeft u een overzicht van de inbreng die op diverse momenten in dialoog met Rijswijkse inwoners, organisaties en culturele instellingen is opgehaald. Deze dialoog werd gehouden met burgers, bedrijven, ondernemers, scholen, maatschappelijke instellingen, kunstenaars, kunst- en cultuurverenigingen en cultuurinstellingen. Tijdens twee raadsfora zijn tussenrapporten van deze opbrengst met de gemeenteraad besproken en hun inbreng is meegenomen in de cultuurvisie. Ook is er een inspiratiedenktank gevraagd zonder enige beperking adviezen uit te brengen voor de cultuurvisie. De opbrengst van de inspiratiedenktank vindt u op pagina 4.

Proces en methode Tussenrapportages over de consultaties zijn in twee raadsfora gepresenteerd. De inspiratiedenktank heeft in een onafhankelijk proces gewerkt.

Het geheel betrof een brede inventarisatie van meningen en ideeën over de betekenis van cultuur, de goede kanten van het cultuuraanbod, maar ook de ervaren knelpunten en wensen voor verbetering. Er werden gedurende het proces een aantal modellen gebruikt waar de brede inventarisatie verder mee werd gestructureerd en geconvergeerd. De belangrijkste modellen die in de cultuurvisie gebruikt werden waren: een impactwaarden model en canvas business modeling.

1

Cultuurvisie

Voor de leefomgeving en economie
van Rijswijk

Fotografie: André Scherpenberg

Kunst en cultuur in Rijswijk. Hoe staan we er voor en welke knelpunten ervaren we?

Een korte analyse

Rijswijk beschikt over een rijke historie. Er is op cultureel gebied veel variatie en vele vrijwilligers zetten zich in voor behoud en versterking van kunst en cultuur. Toch is er behoefte aan verandering. Kunst en cultuur komen op termijn onder druk te staan door de vergrijzing, de bevolkingssamenstelling en veranderende interesses van jeugd en jongeren. Ook amateurgezelschappen worden bedreigd in het voortbestaan door teruglopende ledentallen. Bovendien kunnen kunst en cultuur zoveel meer betekenen, met name ook voor andere vraagstukken in de samenleving.

Tijdens de dialoogsessies bleken inwoners van Rijswijk en maatschappelijke organisaties zich bewust van enerzijds de kracht van kunst en cultuur en anderzijds de kwetsbaarheid ervan. Zij zien kunst en cultuur als een verbindende kracht, zowel voor de leefomgeving, de sociale samenhang binnen de gemeente, als ook voor de lokale economie.

In dialoog met inwoners en vertegenwoordigers van Rijswijkse instellingen kiest het college ervoor de ambities van kunst en cultuur als een verbindende kracht, via verschillende beleidspijlers, vorm en inhoud te geven. Alvorens op deze pijlers in te gaan, volgt hierna eerst een korte samenvatting van de verzamelde inbreng tijdens de dialoogsessies.

Clustering en samenhang

Het aanbod van kunst en cultuur is versnipperd. Cultureel aanbod en culturele activiteiten zijn onvoldoende samengebracht. Door dit gebrek aan clustering zijn ze weinig zichtbaar.

De cultuursector is sterk naar binnen gekeerd. Er is onvoldoende onderlinge samenhang en samenwerking, en te weinig afstemming van het aanbod. De cultuursector ervaart zelf te weinig samenwerking met het midden- en kleinbedrijf en vastgoedeigenaren.

Er is wel veel aanbod van kunst en cultuur, maar het is de vraag of dat nog wel (voldoende) aansluit op de vraag van de inwoners. Het huidige traditionele kunst- en culturaanbod vindt moeilijk aansluiting met de jeugd.

Jeugd richt zich meer op digitale, netwerk-achtige en community kunstuitingen. Daarnaast worden bestaande accommodaties onvoldoende benut, er is (te)veel onderbezetting.

Onvoldoende ruimte voor creativiteit

Mensen vinden Rijswijk qua imago saai en 'grijs'. Er zijn geen 'broedplaatsen' waar nieuwe vormen van kunst invulling krijgen. Er is behoefte aan experimenteerruimte en wildgroei, waar nieuwe ideeën kunnen worden uitgetest. Nu is er onvoldoende ruimte voor nieuwe en tijdelijke initiatieven.

Beperkt aanbod voor jeugd en jongeren

Amateurverenigingen hebben een vergrijzend ledenbestand. Jongere leden melden zich niet aan, wat uiteindelijk tot een afname van het ledental zal leiden. Het verenigingsgevoel verdwijnt. Daardoor vrezen amateurverenigingen op den duur voor hun voortbestaan.

Er is onvoldoende aansluiting op de behoeften van jeugd en jongeren, vooral voor de jeugd van 12 tot 20 jaar. Er is voor jongeren geen ruimte om nieuwe ideeën uit te voeren, er is behoefte aan broedplaatsen voor jong talent. Ook een poppodium ontbreekt, daarvoor is ook regionaal belangstelling en te weinig aanbod.

Kunst en cultuureducatie versnipperd

Kunst- en cultuureducatie is versnipperd en te weinig gericht op verdieping. Het is vooral aanbod-gestuurd, culturele instellingen bepalen doorgaans de inhoud en er is weinig zicht op de behoefte van inwoners en verschillende doelgroepen.

In het onderwijs is ondanks volle lesroosters een wens meer aandacht te geven aan kunst en cultuur. In het voortgezet onderwijs blijkt het moeilijk om leerlingen te interesseren voor kunst en cultuur.

Onvoldoende verbinding tussen ouderen en cultuur

Rijswijk vergrijst, de groep ouderen (75 plus) wordt groter. Maar ook de groep jongere ouderen (55+) groeit. Vitale ouderen willen actief deelnemen. De kwetsbaren onder hen vinden kunst- en cultuurvoorzieningen minder bereikbaar, fysiek en ook financieel.

Cultureel en historisch erfgoed onderbelicht Rijswijk heeft op het gebied van cultureel en historisch erfgoed veel in huis, maar weinigen weten dat. Zo zijn de landgoederenzone, maar ook de Vrede van Rijswijk of de Strandwal buiten Rijswijk nauwelijks bekend.

Adviezen van de inspiratiedenk tank

Rijswijk vrij gedacht

De inspiratiedenk tank bestaat uit:

- Herman Klitsie, voormalig burgemeester
- Leonieke Bolderman, Wetenschap Kunst en Cultuurstudies
- Sylvia van der Sluys, kunstdocent Trias
- Resi van der Ploeg, beeldend kunstenaar, voormalig lid kunstcommissie Rijswijk

Zonder agenda of begrenzing brachten zij de inspiraties in het kader hiernaast uit.

Benoem je eigen identiteit, wees er trots op en sluit daar met kunst- en cultuurbeleid naadloos op aan.

Inspireer en maak vooral bewust, Rijswijk kent prachtige uitingen van kunst en cultuur, maar dat is te weinig bekend.

Laat 1000 bloemen bloeien en zorg voor een goede voedingsbodem, geef ruimte aan experiment en realiseer creatieve broedplaatsen.

Selecteer een beperkt aantal thema's binnen een afgebakende tijdsperiode. Thema's waar de mensen zich bij thuis voelen en die het gemeentelijke beleid ondersteunen.

Zoek gericht kartrekkers en ambassadeurs om (delen van) het kunst- en cultuurbeleid uit te voeren.

Probeer midden in de stad van een aantal leegstaande panden inspirerende plekken te maken als ontmoetingsplaats voor jong en oud.

Leg verbindingen tussen bedrijven, maatschappelijke instellingen en bevolking met kunst en cultuur binnen de gemeente.

Zoek binnen het beleid niet alleen naar antwoorden, maar stel vooral de goede vragen.

Zes cultuur beleidspijlers als oplossings- richtingen

Welke mogelijkheden en kansen zien we in Rijswijk?

Zes pijlers van cultuurbeleid

De wensen en ideeën die in de dialoog met Rijswijkse inwoners en organisaties zijn opgehaald, zijn gegroepeerd in onderstaande beleidspijlers. Deze pijlers geven oplossingsrichtingen aan voor de eerder beschreven knelpunten.

1. Clustering en samenhang
2. Vrijheid van creativiteit in de openbare ruimte en ruimte voor kunst- en cultuurbeoefening
3. Aanbod voor jeugd en jongeren
4. Kunst- en cultuureducatie
5. Ouderen en cultuur
6. Cultureel en historisch erfgoed en architectuur

Voor iedere pijler is na de inventarisatie van mogelijkheden en wensen een eerste vaststelling van potentieel en een ontwikkelingsscenario vastgesteld. De scenario's beschrijven een gezamenlijk gedragen toekomstbeeld van de beoogde situatie, maar bevatten nog geen uitwerking in concrete plannen.

Ontwikkelscenario's

De scenario's geven:

- een beeld van de proposities die we als stad voorstaan;
- een verdere uitwerking van programma, producten en ideeën die in de beeldvormende fase zijn voorbereid;
- de doelgroepen en partners die daarbij een primaire rol vervullen.

De scenario's zijn in dialoog met maatschappelijke en culturele instellingen, ondernemers en (vertegenwoordigers van) Rijswijkse inwoners tot stand gekomen. Daarbij is gebruik gemaakt van de 'canvasmethode'. Het canvasmodel dient als hulpmiddel voor het ontwikkelen van nieuwe businessmodellen en nieuw beleid. Voor Rijswijk zijn per scenario de volgende bouwstenen gehanteerd:

- De propositie: waar zetten we op in?
- Doelgroepen en hun behoeften.
- Programma, producten en ideeën: wat is het doel?
- Kanalen: communicatie, distributie, vervoer, toegang.
- Wat moeten we echt goed doen om het scenario te laten slagen?
- Wie of wat hebben we beslist nodig om het scenario te laten slagen?
- Welke samenwerking streven we na en met welk doel?
- Wat betekent die samenwerking voor afzonderlijke partijen?

De cultuurvisie geeft bij iedere beleidspijler zicht op de propositie, de doelgroep, het programma en de middelen. Op de volgende bladzijden zijn de ontwikkelscenario's als volgt samengevat: waar zetten we op in; wat is het doel, om welke doelgroep gaat het en wat hebben we beslist nodig? Ook de gevraagde rol van de gemeente is daarbij beschreven. We zien die per scenario verschillen.

De opbrengst van de volledige scenario's zijn in een aparte uitgave opgenomen. Hieronder ziet u het canvasmodel.

<u>Samenwerking</u> Met Maatschappelijke Instelling, bedrijf, Cultuur.	<u>Wat moeten we echt goed doen om dit plan te laten slagen?</u>	<u>Programma, product, Idee</u> <u>Welke behoefte voorziet je in?</u>	<u>Typeer relatie met doelgroep</u>	<u>Doelgroepen</u> Hun behoeften of problemen
<u>Wat betekent dit plan voor hun en wat betekenen zij voor dit plan?</u>	<u>Wat hebben we beslist nodig om dit plan te laten slagen?</u>	<u>Propositie</u> <u>Welk probleem los je op?</u>	<u>Kanalen: communicatie, distributie, toegang, vervoer, etc</u>	
	<u>Wat zijn de middelen die nodig zijn voor dit plan (beschrijvend)</u>		<u>Wat gaat dit plan opleveren? denk aan de 6 cultuurwaarden.</u> <u>Waar halen we de benodigde middelen vandaan?</u>	

De coördinerende en verbindende rol

Bij de verdere vormgeving en realisatie van de scenario's is behoefte aan iemand die een coördinerende en verbindende rol vervult. In verschillende scenario's gaven de deelnemers daaraan verschillende benamingen: cultuurmakelaar, wegwijzer, regisseur, of samenwerkingscoördinator.

Samengesteld ziet u bij de verschillende scenario's dat de 'coördinator' verschillende rollen vervult. In een onafhankelijke rol draagt hij bij aan een sterke kunst en cultuursector in de stad. Hij of zij legt en onderhoudt verbindingen met verschillende maatschappelijke sectoren en partners en coördineert de realisatie van de ambities van de cultuurvisie.

De 'coördinator' stimuleert vernieuwing, legt verbindingen, zorgt voor afstemming van vraag en aanbod, vindt nieuwe

Foto: Stadsvisie brede consultatie

Wat vinden we nog meer belangrijk?

Bij de consultaties met de stad is ook opgehaald dat:

Kunst en cultuur zijn verbonden met andere maatschappelijke onderwerpen, zoals leefbaarheid en sociale cohesie (zowel op wijkniveau, als stadsniveau), zorg, werk en economie.

Kunst en cultuur een belangrijk aandeel kunnen leveren aan de revitalisering van de leefomgeving en de individuele verbinding daarmee.

De aantrekkelijkheid van Rijswijk als vestigingsplaats voor bedrijven en inwoners wordt ondersteund door een gevarieerd en rijk kunst- en cultuuraanbod.

Er nog veel onbenut potentieel is van samenwerking met bedrijven en met andere maatschappelijke organisaties.

Kunst en cultuur in Rijswijk moet gezien worden in de context van de regio.

Technologische ontwikkelingen heel snel gaan, waardoor de individuele kunst- en cultuurbeleving van bijvoorbeeld jongeren steeds verandert.

Clustering en samenhang

Mogelijkheden en wensen

In Rijswijk is veel leegstand van winkels en kantoren, vooral in de Plaspoelpolder In de Bogaard en in Oud Rijswijk. Daarnaast staan diverse markante gebouwen, zoals het voormalige stadhuis, leeg en worden locaties van culturele instellingen beperkt benut. Ook is de huidige spreiding van culturele instellingen ondoelmatig, er is sprake van onnodige versnippering. Gebouwen kunnen beter worden benut en door gezamenlijk gebruik bereik je een hogere bezetting. Er is behoefte aan multifunctioneel en centraal aanbod van kunst en cultuur, waar vrije tijd, educatie en uitgaan samenkomen.

Dit kan bijvoorbeeld in leegstaande bedrijfspanden, wat ook weer de leefbaarheid van bedrijfsterrainen verhoogt. Concentratie kan bovendien bijdragen aan meer integratie tussen bevolkingsgroepen.

Het clusteren van activiteiten, voorzieningen en instellingen en het zorgen voor een betere benutting- en bezettingsgraad leidt tot een hogere artistieke en economische waarde. Door clustering ontstaat een betere functiemenging, vinden meer ontmoetingen plaats en ontstaat meer ruimte voor creativiteit. De mogelijkheden voor samenwerking nemen toe en het geeft bezoekers meer gelegenheid om (ad hoc) uit divers aanbod te kiezen. Ook leidt het tot minder vervoersbewegingen.

Potentieel

- 🕒 Richt op meerdere plaatsen in Rijswijk fysieke clusters van kunst en cultuur in.
- 🕒 Benut de goede bereikbaarheid van Rijswijk per fiets, auto en openbaar vervoer.
- 🕒 Stimuleer samenwerking en deelgebruik van locaties.

Voorbeelden elders

Enschede en Den Helder hebben hun cultureel aanbod geclusterd. Wilminkplein in Enschede en Willemsoord in Den Helder. Op het Wilminkplein vind je de muziekschool, het poppodium, het theater, een hotel, diverse restaurants en een stadspark voor evenementen.

Willemsoord heeft daar ook nog een bioscoop, een museum, een bowling en diverse sportscholen, een jachthaven en een camperplaats bijeengebracht.

Ontwikkelscenario

Waar zetten we op in? Samen kunnen we meer! Kunst en cultuur zijn, zowel centraal binnen de gemeente als op wijkniveau, een verbindende kracht en draagt bij aan hogere maatschappelijke en economische waarden in Rijswijk.

Wat is het doel? Door beter samen te werken, locaties en voorzieningen gezamenlijk te benutten en een betere functiemenging kunnen culturele en maatschappelijke instellingen en het bedrijfsleven betere resultaten bereiken. Samenwerking en functiemenging leiden tot een hogere kwaliteit van voorzieningen en meer efficiency. Het tot stand brengen van maatschappelijke verbindingen en een betere benutting van de bestaande culturele infrastructuur draagt bij aan de verdere profilering van de gemeente en het tot stand brengen van nauwere verbindingen op wijkniveau. Recreatie, ontspanning en beleving zijn kenmerkende elementen binnen dit scenario.

Om welke doelgroepen gaat het? Binnen dit scenario onderscheiden we de volgende doelgroepen: inwoners, maatschappelijke en culturele instellingen en bedrijfsleven (ondernemers, vastgoedeigenaren, horeca).

Wat is er nodig? Een coördinerende rol, die verbindingen legt en onderhoudt en een coördinerende rol speelt. Nauwe samenwerking tussen culturele en maatschappelijke instellingen, private investeringen en (gedeeld) eigenaarschap zijn essentieel. De rol van de gemeente is vooral sturend en uitnodigend. Zij initieert, stimuleert en creëert samen met de betrokken partijen ruimte voor vernieuwing en creativiteit, en een betere benutting van locaties en middelen.

Foto: Wilminkplein muziek, theater, hotel en horeca cluster Enschede

Vrijheid creativiteit in openbare ruimte en ruimte voor kunst en cultuurbeoefening

Mogelijkheden en wensen

Er is veel dynamiek in Rijswijk, zowel vanuit culturele instellingen als individuele inwoners. Er is behoefte aan meer nieuwe initiatieven en experiment. Vandaar de roep in de dialoogsessies om meer ruimte voor creativiteit. Tal van voorstellen passeerden de revue, waarvan vele goede kansen bieden. Zonder volledig te zijn, gaat het om het creëren van ruimte voor opvoeringsmogelijkheden en podia, exposities, pop-ups, 'broedplaatsen' ('alles kan en mag, overal en waar dan ook') en aanplak- en afficheringsfaciliteiten. Bestaande instellingen bieden hiervoor goede doorgroeikansen, maar daarbij is nog teveel sprake van versnippering.

Ook het creëren van financiële en beleidsruimte kan hierbij een belangrijke aanjaagfunctie vervullen.

Er is behoefte aan experimenteerruimte en wildgroei, waar nieuwe ideeën kunnen worden uitgetest. Daarbij kan gebruik worden gemaakt van de leegstand. Rijswijk kan zich profileren als plek waar tijdelijke initiatieven kunnen worden genomen, zoals pop-ups en buitenkunst. De rol van de gemeente is hierbij belangrijk. Zij, maar ook bijvoorbeeld vastgoedeigenaren, kunnen inwoners ruimte bieden voor nieuwe initiatieven en die faciliteren.

Potentieel

- Activeer kunstbeleving in de openbare ruimte.
- Benut leegstand en maatschappelijk vastgoed.

Voorbeelden elders

Er zijn tal van voorbeelden in Nederland en in het buitenland waar ruimte voor creativiteit bijdraagt aan stadsontwikkeling en leefbaarheid, zoals de Westergasfabriek en Amsterdam West en Lijm & Cultuur in Delft.

Stroom in Den Haag clustert beeldende kunst, architectuur, stedenbouw en vormgeving op de stedelijke omgeving. Ze bieden ateliers, ondersteuning bij financiering en plaats om kunst te verkopen.

Ontwikkelscenario

Waar zetten we op in? Ruimte voor kunst en cultuur! Door een gecombineerd kunst en cultuuraanbod en meer kunst en cultuur in de openbare ruimte ontstaat een laagdrempelig en breed toegankelijk kunst en cultuuraanbod. Dat draagt bij aan een prettige woonomgeving, het verlevendigen van wijken en een inspirerende werkomgeving.

Wat is het doel? Dit scenario heeft als doel meer ruimte te bieden aan creatieve uitingen (broedplaatsen, pop-ups) en voor (al dan niet tijdelijke) nieuwe locaties voor muziekopvoeringen en voorstellingen. Het inrichten van een verzamelgebouw voor uiteenlopend kunst en cultuuraanbod, met werkplekken voor verschillende kunst- en cultuurbeoefenaars, biedt goede kansen voor het creëren van een betere woon- en werkomgeving. Het inrichten van een verzamelgebouw overlapt deels het scenario clustering en samenhang en vergt een goede afstemming.

Om welke doelgroepen gaat het? Dit scenario onderscheidt de volgende doelgroepen: inwoners, culturele instellingen en kunst- en cultuurbeoefenaars.

Wat is er nodig? De gemeente vervult bij dit scenario een belangrijke rol. Zij initieert en faciliteert, stelt samen met anderen ruimte beschikbaar en zorgt voor goede relaties met vastgoedeigenaren. Om ruimte te creëren voor nieuwe initiatieven is het belangrijk om steeds meer korte termijn steun te verlenen.

Foto: amateurpalet

Aanbod voor jeugd en jongeren

Mogelijkheden en wensen

Jongeren ervaren Rijswijk niet als een stad voor uitgaan en culturele recreatie. De grote stad trekt, ze gaan er naar school. Dat geldt vooral voor middelbare scholieren. Jongeren willen gezamenlijk vermaak, ze willen gelijken ontmoeten, erbij horen. Voor jongeren tussen 12 en 20 jaar is er weinig aanbod.

In de dialoogsessies zijn diverse voorstellen gedaan om het aanbod te verbreden. Zo is er behoefte aan het creëren van een poppodium, met verschillende ruimtes voor oefening en optredens en het verbreden van het Strandwalfestival, met bijvoorbeeld de terugkeer van Herfstpopprogrammering. Daarnaast voorziet een multifunctionele bioscoop of filmhuis in een behoefte (ook voor volwassenen). Mogelijk kan ook (meer) jeugdprogrammering in de schouwburg ruimte bieden voor jongeren tussen 12 en 20 jaar.

Potentieel

- Zoek ervaren exploitanten en investeerders voor een bioscoop.
- Laat poppodium-experts de kansen nader onderzoeken.
- Cluster uitgaansfaciliteiten voor jongeren.
- Blaas het Herfstpopfestival nieuw leven in of combineer popprogrammering met het Strandwalfestival.

Voorbeelden elders

Bioscopen blijken een lucratieve groeimarkt te zijn in het uitgaansleven. Het past ook bij het uitgaansgedrag van jeugd die onder de 18 (NIX) niet veel keuze heeft.

Grotere poppodia blijken met relatief weinig subsidie (30% van hun exploitatie) jongeren en volwassenen aan te kunnen trekken. In de regio tussen Rotterdam en Den Haag is het aanbod te beperkt.

Ontwikkelscenario

Waar zetten we op in? Rijswijk is er ook voor jongeren! Zorg daarom voor voldoende uitgaansmogelijkheden en creatieve ontwikkelplekken.

Wat is het doel? Hierover bestaan verschillende ideeën, zoals het inrichten van een (groot) regionaal poppodium en een bioscoop, het gebruiken van bestaande podia voor jeugd en jongeren, mede door het bieden van een voor hen voldoende aantrekkelijk aanbod, en het nieuw leven inblazen van het Herfstpopfestival. Dit scenario zal ook in belangrijke mate bijdragen aan een levendiger en jonger imago van Rijswijk. Hierbij is het van belang de regionale context goed in het oog te houden.

Om welke doelgroepen gaat het? Binnen dit scenario onderscheiden we de volgende doelgroepen: Rijswijkse jeugd en jongeren in het algemeen en daarnaast drie specifieke doelgroepen die we willen bereiken: regionale jeugd die hier op school gaat, AZC-jeugd en -jongeren, en jeugd en jongeren in nieuwbouwwijken. **Wat is er nodig?** Voor het realiseren van dit scenario is een 'wegwijzer', een regisseur nodig, die faciliteert en stimuleert en daarbij ondersteuning krijgt van jongeren uit de verschillende doelgroepen. De gemeente stimuleert en faciliteert en zorgt voor een goede samenwerking met andere beleidssectoren.

Foto: Trias voorstelling Selfie

Kunst en Cultuureducatie

Mogelijkheden en wensen

De jeugd zal vroeg kennis moeten kunnen maken met kunst en cultuur. In het onderwijs is behoefte aan meer tijd voor kunst en cultuur, anders is er geen creatieve ontwikkeling en wordt kunst en cultuur niet ervaren als normaal onderdeel van het leven.

In het onderwijs gebeurt al veel, maar er zijn ook scholen die nauwelijks van het educatieaanbod gebruikmaken. Combinatiefunctionarissen spelen daar een belangrijke rol in als schakel tussen kunst en cultuur en scholen. Sowieso biedt het voordelen als scholen en culturele instellingen meer met elkaar in contact komen. Aantrekkelijke leermiddelen, zoals films, kunnen de culturele interesse van jeugd aanwakkeren.

Richt organisaties zo in dat nieuwe initiatieven mogelijk zijn en maak optimaal gebruik van talenten uit scholen en culturele instellingen. Bied naschools kunst en cultuuraanbod.

Ook ouderen en volwassenen hebben behoefte aan kunst en cultuureducatie. Mogelijk kan een onafhankelijke cultuurmakelaar een trekkersrol vervullen om de behoeften van educatie-doelgroepen te inventariseren. Vervolgens kan de cultuurmakelaar de cultuuraanbieders tot nieuwe en op de vraag afgestemde initiatieven bewegen.

Potentieel

- Maak een convenant cultuur en onderwijs voor een aanbod waar onderwijs behoefte aan heeft.
- Laat een onafhankelijke cultuurmakelaar een trekkersrol vervullen.
- Geef het Ontdekkersprogramma vaker een kunst en cultuuronderdeel.
- Zoek in de buitenschoolse opvang partners voor kunst en cultuurprogrammering voor naschoolse opvang.

Voorbeelden elders

Naschoolse opvang in Tilburg wordt aan cultuur en kunst gekoppeld in het Trappenhuis.

Ontwikkelscenario

Waar zetten we op in? Rijswijk gaat voor een rijk cultureel leven, toegankelijk voor iedereen! Daarbij zetten we in op een brede ontwikkeling van alle inwoners van Rijswijk, mede ten behoeve van een bredere identiteitsvorming.

Wat is het doel? We willen meer samenhang in kunst en cultuureducatie en lesprogramma's. Vraag is onder andere: wat wil het onderwijs en welke ruimte bieden lesprogramma's? Het gaat ook om binnen- en naschools kunst en cultuuraanbod. Kunst- en cultuureducatie is voor iedereen toegankelijk, ook voor volwassenen en ouderen.

Om welke doelgroepen gaat het? Binnen dit scenario onderscheiden we de volgende doelgroepen: jeugd en jongeren, onderwijs (primair en voortgezet), buitenschoolse opvang, dagverblijven, inwoners in het algemeen en meer specifiek ouderen.

Wat is er nodig? Er is behoefte aan een gezamenlijke visie van onderwijs en kunst en cultuur over de betekenis van kunst- en cultuureducatie voor de ontwikkeling van jeugd en jongeren. Afspraken worden vastgelegd in een convenant 'cultuur en onderwijs'. Daarbij is ook de regionale complementaire positie relevant. Waar mogelijk wordt aangesloten bij het cultureel erfgoed.

Dit vergt meer samenhang in kunst- en cultuureducatie en lesprogramma's. Het gaat ook om binnen- en naschools kunst- en cultuuraanbod. Kunst- en cultuureducatie is voor iedereen toegankelijk, ook voor volwassenen en ouderen. Een onafhankelijke cultuurmakelaar kan hierbij een trekkersrol vervullen.

De gemeente neemt het initiatief voor de totstandkoming van het convenant "cultuur en onderwijs" en zet zich ervoor in om dat een zo breed mogelijke regionale invulling te geven.

Foto: cultuureducatie door TOP in school

Ouderen en cultuur

Mogelijkheden en wensen

Ouderen beschikken over veel kennis en ervaring. Ze kunnen een inspiratie zijn. We willen die potentie beter benutten. Daarnaast zijn veel ouderen in Rijswijk eenzaam. Kunst en cultuur kan in aanvulling op het werk van o.a. Welzijn Rijswijk hierbij helpen. Mede door beperkte mobiliteit, het ontbreken van financiële middelen en onbekendheid met het aanbod nemen zij nauwelijks deel aan culturele activiteiten en manifestaties. Terwijl hun deelname kan bijdragen aan maatschappelijke integratie, het verminderen van eenzaamheid, verrijking van de cultuurbeleving en een betere gezondheid.

Kunst en cultuur kunnen ouderen laten merken dat ze erbij horen. Ook kunnen zij zelf een actieve rol vervullen, bijvoorbeeld als gids in het cultureel erfgoed.

Door samen kunst en cultuur te beleven leren ouderen en jongeren beter met elkaar omgaan en meer wederzijds begrip te krijgen.

Diverse oplossingen zijn denkbaar, zoals meer aanbod op locatie, samenwerking met onderwijs, welzijn en cultuur, beter vervoer en het verlenen van kortingspassen.

Potentieel

- Maak culturele activiteiten in verzorgingshuizen bereikbaar voor niet- bewoners. Heb aandacht voor cultuur met kleine c.
- Onderzoek de match van ouderenbehoeften en evenementen en programmering
- Zet vrijwilligers in voor het vervoer van ouderen. Zet ouderen in als vrijwilliger.
- Zoek naar mogelijke verbindingen van ouderen en jongeren door kunst- en cultuurbeleving.

Voorbeelden in Rijswijk en elders

Florence heeft een muziekconcours op al haar locaties georganiseerd. Haar bewoners hebben hiervan kunnen genieten, er zijn kansen om ouderen die niet bij Florence wonen op te halen.

Ouderen krijgen in sommige gemeenten kortingspassen. Gilde Nederland heeft veel vestigingen, ook in Delft en Den Haag. Zij zetten ouderen in als vrijwilligers o.a in cultuur en welzijn.

Ontwikkelscenario

Waar zetten we op in? “It takes a village to raise a child”!

Ouderen spelen een belangrijke rol. Kunst en cultuur kan bijdragen aan een inclusieve samenleving en is een belangrijke bron voor de samenleving van ouderen met jongeren.

In de westerse cultuur van individualisering en fragmentering is dat gemeenschapselement steeds meer op afstand gekomen. Allerlei sociale verbanden zijn verdwenen en mensen zijn minder gebonden aan een specifieke religieuze of culturele achtergrond, waar zij elkaar voorheen ontmoetten en steunden. Daarvoor in de plaats zijn allerlei formele instituties en informele netwerken en sociale media gekomen.

Wat is het doel? We willen potentieel (kennis, ervaring, inspiratie) waarover (vitale) ouderen beschikken beter benutten. Ook willen we (kwetsbare) ouderen beter bereiken en hen een volwaardige plaats in de samenleving bieden.

Om welke doelgroepen gaat het? Binnen dit scenario onderscheiden we de volgende doelgroepen: ‘jongere ouderen’ vanaf 55 jaar, ‘oudere ouderen’ 80+, vitale en kwetsbare ouderen en jeugd en jongeren.

Wat is er nodig? Er is behoefte aan culturele activeringsprogramma’s, een betere benutting van bestaande podia en ruimte, en ruimte voor het creëren van kunst. Bereikbaarheid en betaalbaarheid zijn hierbij belangrijke voorwaarden. Daarnaast gaat het om het tot stand brengen van (meer) ontmoetingsplaatsen en -momenten tussen ouderen en jongeren.

De rol van de gemeente is stimuleren, activeren, ruimte geven en faciliteren.

Foto: Rijswijkse schouwburg

Cultureel en historisch erfgoed en architectuur

Mogelijkheden en wensen

Rijswijk heeft een breed aanbod van erfgoed, waar onder andere het museum en de historische vereniging belangrijk aan bijdragen. Echter: “onbekend maakt onbemind.” Het erfgoed is weinig bekend bij bewoners uit Rijswijk zelf en uit omliggende gemeenten. Vanuit culturele instellingen is dit mogelijk minder relevant, maar economisch gezien is het dat wel degelijk.

Diverse mogelijkheden zijn voorhanden. Benut de historie, bijvoorbeeld de Vrede van Rijswijk, en geef daaraan meer (regionale) bekendheid.

Zorg voor actualisering van aansluitende bestaande en nieuwe wandel- en fietsroutes en de kunstroute. Gebruik het erfgoed als bron van inspiratie voor ruimtelijke ordening, (kunst- en cultuur)educatie en nieuwe ontwikkelingen. Breid het Strandwalfestival uit en maak dat breder bekend. Versterk de regionale samenwerking, onder andere via citymarketing.

Potentieel

- Sluit de beleidspijlers educatie en erfgoed goed op elkaar aan.
- Neem erfgoed nadrukkelijk op in de regionale profilering van Rijswijk.
- Trek routes uit de aanliggende regio door naar Rijswijks historisch en cultureel erfgoed.
- Onderzoek betere profilering erfgoed voor evenementen
- Profileer de rol van het museum voor erfgoed in Rijswijk.

Voorbeelden elders

In Eindhoven en Alkmaar worden inwoners en bezoekers gestimuleerd kunst in de openbare ruimte te bekijken. Op de kunstwacht website vinden ze de kunstwerken en lezen ze erover.

Ontwikkelscenario

Waar zetten we op in? Vertel het verhaal van Rijswijk! Wees trots op de rijke historie, architectuur en archeologie, zoals de Landgoederenzone, de Vrede van Rijswijk, de Strandwal, de architectuur in Leeuwendaal en de top 10 archeologische vindplaatsen, en laat die zien!

Wat is het doel? Maak de historie van Rijswijk meer zichtbaar door het actualiseren en (ook regionaal) bekendmaken van fiets- en wandelroutes, het vernieuwen en verbreden van informatiekanalen en het oprichten van een ‘Gilde voor stads-wandelingen’.

Te overwegen valt om van het Museum Rijswijk een centraal punt te maken, ook in de organisatie. Het museum moet zichtbaarder en aantrekkelijker worden.

Om welke doelgroepen gaat het? In dit scenario onderscheiden we de volgende doelgroepen: huidige en nieuwe bewoners, expats, dagjesmensen en toeristen, ouderen, jeugd/scholen, en allochtonen.

Wat is er nodig? Breid het Strandwalfestival uit en geef daar aan meer (regionale) bekendheid. Betrek de Landgoederen erbij, bijvoorbeeld via openluchtconcerten en voorstellingen en picknicks in de parken. Onderzoek de mogelijkheden voor een betere profilering van het erfgoed bij evenementen. Een cultuurmakelaar kan de verbinding tussen erfgoed, architectuur en educatie leggen.

De gemeente zorgt voor verbreding van de regionale samenwerking en bevordert een betere profilering van het erfgoed binnen het evenementenbeleid. Gebruikt het erfgoed als bron van inspiratie voor ruimtelijke-ordening, (kunst- en cultuur)educatie en nieuwe ontwikkelingen.

Cultuur als een verbindende kracht voor de leefomgeving en de economie van Rijswijk

Foto: Trias jubileum Selfie

De meervoudige waarde die cultuur kan hebben

De visies die zijn opgehaald uit diverse bronnen (consultaties, raadsfora, inspiratiedenk tank) geven aan dat kunst en cultuur betekenis kan hebben of kan bijdragen aan andere maatschappelijke vraagstukken en beleidsterreinen in Rijswijk. De sociale impactwaarden: artistiek, maatschappelijk en economisch en de individuele impactwaarden: recreatie, participatie en educatie staan in een bijlage Impact van de nieuwe cultuurvisie. De consultatiegroep heeft voor iedere beleidspijler de gewenste accenten van deze waarden geformuleerd. Dat geeft een wisselende uitkomst, waarbij maatschappelijke impact en recreatieve waarde hoog scoren. Bij meer dan de helft van de pijlers scoren economische waarde en educatieve waarde een tweede plaats. Het volledige overzicht staat in de bijlage Impactwaarde wensen door consultatiegroepen.

Deze impactbeelden leiden tot een inzicht van de mogelijke bijdrage van kunst en cultuur aan de leefomgeving en economie van Rijswijk.

Op gemeentelijke beleidsterreinen Wonen, Economie, Onderwijs en Welzijn kan al een voorstelling worden gemaakt hoe de bovenstaande visie van cultuur impactwaarden mogelijk een bijdrage kan bieden.

Wonen en leven De woonvisie 'Vertrouwd Stedelijk Wonen' beschrijft uitgangspunten en ambities voor het wonen in Rijswijk tot 2025.

Kunst en cultuur kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan het realiseren van de woonvisie. Allereerst aan de kwalitatieve verbetering van de leefomgeving. Het gaat bijvoorbeeld om het herinrichten van de woonomgeving en de openbare ruimte met kunst en culturele activiteiten. Fiets- en wandelpaden langs erfgoed of openbare kunst verbinden verschillende stadsdelen.

Ten tweede dragen kunst en cultuur bij aan de woonvisie-ambities investeren in samenleven en sociale kwaliteit. De cultuur beleidspijlers clustering, samenhang en educatie brengen mensen bij elkaar. Inwoners participeren en ontmoeten anderen, ook uit andere wijken.

Derde aspect van de woonvisie is de aandacht voor mensen met een zorgbehoefte en ouderen. Participeren en ontmoeten door kunst- en cultuuractiviteiten levert hier een bijdrage aan.

De mogelijke bijdrage van kunst en cultuur aan de uitvoering van de woonvisie zal samenwerking vereisen.

Economie De relatie tussen kunst en cultuur en economie krijgt onder andere vorm via de revitalisering van de Plaspoelpolder, het winkelcentrum In de Bogaard, Oud Rijswijk en andere stadsdelen. Het gaat erom de aantrekkelijkheid en het vestigingsklimaat van deze gebieden te vergroten, bijvoorbeeld door het toevoegen van nieuwe functies en kunstvormen. Door het creëren van nieuwe functies, zoals een bioscoop of poppodium in de Plaspoelpolder of In de Bogaard, wordt de toeloop vergroot en daarmee het gebied interessanter voor andere activiteiten, zoals dienstverlening, bedrijvigheid en horeca. Ook het verlevendigen en verkleuren van de openbare ruimte door kunst en cultuur verbetert de aantrekkelijkheid van deze gebieden.

Plaspoelpolder en In de Bogaard ontwikkelen plannen waarbij een mogelijke kunst- en cultuurinbreng kan helpen. Een 'culturele zondag' kan potentieel hebben voor winkeliers en horeca.

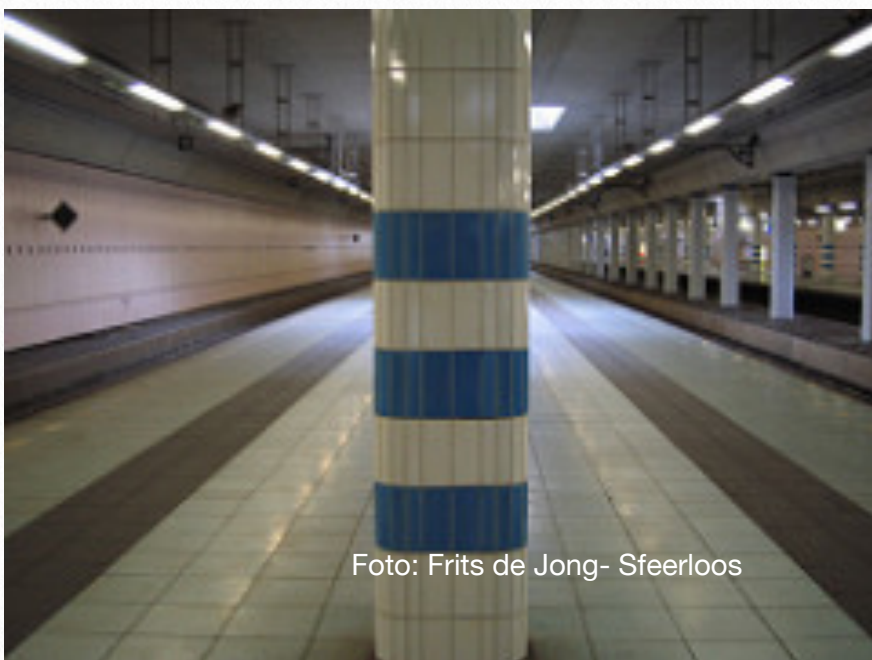

Foto: Frits de Jong- Sfeerloos

Onderwijs Zoals eerder aangegeven is kunst- en cultuureducatie nu nog sterk aanbod-gestuurd. Er is een omslag nodig, waarbij de vraag bepalend is. Door het inventariseren van wensen en ideeën van scholen, ouders, leerlingen en culturele instellingen kan het onderwijs worden verrijkt met een meer aanbodgericht kunst- en cultuuraanbod.

Kunst- en cultuureducatie beperkt zich niet tot jeugd en jongeren. Ouderen, inwoners van andere bevolkingsgroepen en expats kunnen daar eveneens baat bij hebben.

Ook bij deze groepen is het zinvol om de behoeften in kaart te brengen en daarop creatief in te spelen.

Het Collegeakkoord geeft al aan met een cultuurconvenant verder invulling te geven aan vraaggestuurde kunst- en cultuureducatie voor scholen.

Foto: Balletschool Karin den Os

Zorg en welzijn Belangrijk uitgangspunt is: iedereen doet mee. Culturele instellingen kunnen een voorhoederol vervullen bij het bevorderen van sociale cohesie en eenzaamheidsbestrijding, door het organiseren van activiteiten voor verschillende bevolkings- en leeftijdsgroepen en het bieden van gelegenheid voor ontmoeting. Kunst en cultuur kunnen daarbij voor verbinding zorgen.

Kunst en cultuur vinden nu nog moeilijk aansluiting met 'allochtone' inwoners, expats en vluchtelingen. Voor een verdere integratie en aansluiting bij de Rijswijkse samenleving is het belangrijk om raakvlakken te vinden met hun wensen en behoeften.

Er is behoefte aan een innovatieagenda voor kunst en cultuur, met initiatieven gericht op sociale cohesie en educatie.

We onderzoeken de mogelijkheid om een onafhankelijke cultuurmakelaar een belangrijke trekkersrol te laten vervullen bij de uitvoering van een bredere maatschappelijke agenda.

2

Transformatie

Een doorkijk naar de organisatie en
financiering

Vervolg en doorkijk naar het financiële kader en de uitvoeringsorganisatie

De ambities van de cultuurvisie leiden tot de nodige veranderingen. Daarom is het goed alvast een paar uitgangspunten van het financiële en organisatorische kader te benoemen. Er is een breed scala aan mogelijkheden om de dynamiek en verandering uit te voeren zonder een budgettaire uitbreiding. Ook zijn er rollen en functies die uitvoering van de visie mogelijk maken. Het actiekader zal een fasering laten zien.

Het financiële kader

De financiële haalbaarheid zal in de ontwerpfase onderzocht worden met onder andere de volgende financieringsvragen:

- Wat kan als onderneming zakelijk uitgevoerd worden?
- Wat kan cultureel ondernemerschap betekenen voor bestaande instellingen?
- Zijn er landelijk gefinancierde programma's en fondsen die we beter kunnen benutten?
- Wat kunnen we met elkaar delen, lenen of ruilen?
- Zijn er innovatieve financieringen mogelijk als crowdfunding of impactbonds?

Doorkijk

Als doorkijk naar de financiële kaders stellen wij in deze cultuurvisie de volgende ambities en uitgangspunten.

1. Huidig budget als kader Het financiële beleidskader is het huidige budget. Er zal wel gezocht moeten worden naar ruimte voor innovatie en experiment. Dat betekent onder andere een omwenteling van aanbodgedreven cultuurbeleid naar vraag-gestuurde activiteiten, waarbij verschuivingen binnen het budget mogelijk zijn. Door innovatie maken we ruimte voor nieuwe activiteiten.

Een belangrijke stimulans voor verandering is het belonen van goed gedrag. Het college wil hiertoe een convenant ontwikkelen waarbij, over de periode die de cultuurvisie beslaat, besparingen ruimte bieden voor nieuwe kunst- en cultuuractiviteiten. Enkele voorbeelden die dat verduidelijken.

Een instelling vindt nieuwe huisvesting en bespaart huur of onderhoud en energiekosten. Het subsidieoverschot blijft binnen de culturele sector. Een ander voorbeeld is dat twee instellingen samenwerken en daarmee besparen.

2. Een basisinfrastructuur De basisinfrastructuur omvat de kunstvormen beeldende kunst (Museum), theater (Schouwburg), literatuur (Bibliotheek) en muziek/dans (Trias). Deze kunstvormen vervullen in de veranderingen die deze cultuurvisie voor ogen heeft een belangrijke rol. Instandhouding van de basisinfrastructuur is een politieke keuze.

3. Level playing field De cultuurvisie wil culturele activiteiten stimuleren. Dynamiek, innovatie en experiment vergen een vraag-gestuurd toedelingsprincipe. Daarmee wordt op inhoud en waarden gestuurd. Een level playing field (gelijk speelveld voor iedereen) betekent dat we streven naar een zelfde manier van financieren van activiteiten, ongeacht of ze door een gesubsidieerde of niet-gesubsidieerde instelling worden uitgevoerd.

We gaan in overleg met het veld onderzoeken hoe we kunnen komen tot een gelijkwaardiger financiering van activiteiten.

Door bijvoorbeeld het toewijzen van budgetten voor culturele activiteiten te verbinden aan het aantal afnemers (publiek, deelnemers, leerlingen et cetera) wordt een eerste stap gezet naar een level playing field voor alle aanbieders.

Uitvoeringsorganisatie

Van het organisatiekader geven we u een eerste inzicht in de mogelijke rollen en functies van de makelaarsrol, trekkers beleidspijlers en financieringsvormen. Deze cultuurvisie geeft een drietal uitgangspunten mee voor het organisatiekader. Deze uitgangspunten zijn essentieel voor een langdurige ontwikkeling gedurende de termijn waarop de cultuurvisie betrekking heeft. Ze scheppen en borgen onderling vertrouwen tussen alle betrokkenen: inwoners, instellingen, bedrijven, gemeenteraad en college.

1. Samenwerking en innovatie Al tijdens de consultatierondes werd de waarde van samenwerken duidelijk. Het leidt tot grotere, identiteitbevestigende activiteiten. Waar je met zijn allen trots op kan zijn. Door het succes te delen wordt het ook breed ervaren.

Samenwerken leidt ook tot besparingen. Een financieringsmodel lenen, ruilen en delen geeft al aan hoe middelen efficiënter benut worden. De pijler clustering en samenhang stimuleert het samenwerkingsprincipe op grotere schaal.

Samenwerken leidt er ook toe dat men elkaar helpt oud gedrag los te laten. Al bij de consultatierondes werd duidelijk dat de houding gericht is op de gezamenlijke ambitie van de cultuurvisie, gericht op elkaars waarden om dat te bereiken. Zo bleken grote instellingen oplossingen te kunnen bieden voor problemen van kleinere en andersom.

2. Onafhankelijk leiderschap en gedeelde verantwoordelijkheid Voor de cultuurvisie is verandering en vernieuwing nodig en breed gedragen vertrouwen in het leiderschap. Daarom is het nodig dat het leiderschap van de transformatie door alle betrokkenen als onafhankelijk wordt ervaren.

Het leiderschap van lange-termijn transformaties kan niet hiërarchisch zijn. Het uitvoerend leiderschap ligt bij initiatiefnemers, kartrekkers, mensen die zich betrokken voelen. Het regisserend leiderschap moet ruimte krijgen, maar ook een kader dat democratische principes borgt.

Frequente communicatie en rapportage zorgt voor transparantie en toetsing. De onafhankelijkheid borgt dat het belang van een beperkte groep niet de overhand kan krijgen.

3. Andere rollen en verantwoordelijkheden In de eerste implementatiefase van de cultuurvisie moeten diverse processen tussen actoren - de gemeente, de raad en het college - nader gedefinieerd worden. Vernieuwing van ieders rol betekent ook dat minder vanuit de bestaande situatie en posities word geredeneerd. We zullen elkaar moeten helpen de nieuwe wegen te vinden en de nieuwe routes aan te durven.

Doorkijk

Er zijn drie belangrijke rollen waar we u al een doorkijk op willen geven: de cultuurmakelaar, de trekkers van de be-

leidspijlers en financieringsmodellen. In de ontwerpfase die later in dit hoofdstuk wordt toegelicht, zullen die rollen definitiever worden vastgesteld.

De makelaarsrol

In diverse ontwikkelscenario's hebben deelnemers het belang van een cultuurmakelaar genoemd. Het is een functie die onder andere in Leiden, Oldenzaal, Wageningen en Haaksbergen bekend is. Zoveel steden als er een cultuurmakelaar is, zoveel varianten zijn ons bekend. Enkele voorbeelden van uitvoeringsaspecten waar cultuurmakelaars verschillen:

- Wel of geen uitvoering van activiteiten.
- Neemt zelf initiatieven of haakt in op burgerinitiatieven.
- Brengt verbindingen tot stand van kunst en cultuur met bedrijfsleven.
- Maak verbindingen tussen kunst- en cultuurinitiatieven.
- Stimuleer samenwerking kunst en cultuur en andere sectoren.
- Jaagt vernieuwingen aan.

Een van de eerste uitvoeringsacties is een goede vergelijking van succesvolle en minder succesvolle uitvoeringen van cultuurmakelaars te maken en een functioneel taakontwerp te maken voor een cultuurmakelaar in Rijswijk.

Het taakontwerp van de cultuurmakelaar zal ingaan op de volgende onderdelen:

- Samenwerking stimuleren.
- Coördineren en de kartrekkers van de beleidspijlers faciliteren en stimuleren.
- Cultuuractiviteiten en -agenda verbinden aan andere beleidsdomeinen van de Stadsvisie: zoals zorg, economie en ruimtelijke ordening.
- Frequentie communicatie verzorgen en alle betrokkenen informeren over de resultaten, effecten en impact en rapportages maken ten behoeve van de toetsing door de gemeenteraad.
- De regionale afstemming coördineert regionale kansen stimuleert en onnodige regionale dubbelures bewaakt
- Transparante en controleerbare besluitvormingsprocessen ondersteunt.
- De grotere en beleidspijler overstijgende initiatieven trekt.

Financieringsmodellen

Het financieringsmodel van een uitvoeringsorganisatie van de cultuurvisie zal de samenwerking tussen alle betrokkenen stimuleren, vernieuwingsinitiatieven nemen of steunen.

Het financieringsmodel stimuleert ook de verandering naar meer vraaggestuurd aanbod. De verandering zal er dan ook vooral gericht zijn op de financiering van activiteitskosten.

Het financieringsmodel zal de juiste randvoorwaarden scheppen voor een publiek-private samenwerkingsvorm.

Trekkers van beleidspijlers

De zes beleidspijlers krijgen ieder een trekker die initiatieven moet ontplooiën om de ontwikkelscenario's uit te voeren. Ze coördineren een groep betrokkenen die een ontwikkelscenario plannen en uitvoeren. Met de cultuurmakelaar stemmen zij hun acties en prioriteiten af. Trekkers zijn in eerste aanleg eerdere deelnemers aan de consultatiesessies uit de samenleving.

Voorbeelden van laaghangende vruchten

Tijdens de verschillende consultaties zijn de deelnemende instellingen en personen zich bewust geworden van de mogelijkheden. Geïnspireerd door de exploratieve en beeldvormende sessies zijn gesprekken begonnen om nieuwe initiatieven te onderzoeken.

Buziau- festival. De schouwburg heeft andere instellingen benadert met de vraag of zij programmering kunnen maken om het Buziaufestival te vergroten. De plannen worden samengebracht en kunnen uitbreiden naar educatie en jeugd, ouderen en bedrijfsleven. Het zou wel eens een goed thema voor de eerste culturele zondag kunnen zijn.

Beeldende kunstschool. In het ontwikkelingsscenario jeugd en jongeren werd gerefereerd aan een mogelijke samenwerking van Trias met Amateurspalet om een beeldende kunstschool te starten. Het Museum heeft zich bij de eerste verkennende gesprekken gevoegd. Het Museum heeft de ruimte, Amateurspalet en Trias kunnen het materiaal, de docenten en vrijwilligers leveren.

Actiekader: planning in fasen en langs beleidspijlers

De cultuurvisie geeft een kader en een richting aan. De eerste fase die volgt is een ontwerpfase die een organisatiekader ontwerpt en vaststelt. De tweede fase is de transformatiefase. In de transformatiefase wordt het organisatiekader voor de belangrijkste onderdelen vormgegeven. Vanuit dat organisatiekader volgt een implementatiefase.

Deze fase kent diverse activiteiten die langs iedere beleidspijler gelijktijdig kunnen worden ingezet.

De verschillende fasen zullen enigszins overlappen. Volgens planning bedraagt de ontwerpfase 6 tot 9 maanden, in de loop daarvan begint de transformatiefase, die een periode van ongeveer een tot twee jaar beslaat. De implementatie begint meteen met activiteiten die we eerder laaghangend fruit hebben genoemd.

De dynamische en participatieve werkwijze die we bij de totstandkoming van de cultuurvisie hebben gevolgd wordt voortgezet. De consultatiegroepen worden samen met de raad in verschillende sessies van de ontwerpfase betrokken.

De ontwerpfase

In deze fase werken we de organisatorische en financiële kaders uit. Het gaat concreet om diverse rollen en functies die nader beschreven en uitgewerkt worden:

- de makelaarsrol;
- de financieringsmodellen;
- het convenant cultuur en stad;
- de trekkersrollen van de beleidspijlers.

Er wordt een profiel opgesteld van de cultuurmakelaarsrol en met de raad besproken. Door gesprekken met cultuurmakelaars in andere gemeentes maken wij het profiel voor Rijswijk. Vervolgens gaan wij op zoek naar personen die deze

rollen kunnen vervullen. De cultuurmakelaarsrol wordt uit bestaande budgetten gefinancierd.

Voor de verder uitwerking en uitvoering van deze fase trekken we een kwartiermaker aan. Uit de consultatiegroepen zullen we potentiële trekkers van de beleidspijlers benaderen, waarna de eerste beleidspijlergroepen bijeenkomen. Naar verwachting zal deze fase zes tot negen maanden in beslag nemen. Het resultaat zal een transformatieplan zijn dat met de raad wordt besproken.

De transformatiefase

De verandering van rollen en functies en diverse processen uit de ontwerpfase die in het transformatieplan staan beschreven worden in gang gezet en waar de praktijk dat vergt aangepast. De financieringsmodellen moeten worden ingericht en de bemensing van de cultuurmakelaarsrol zal worden ingevuld. Er moeten financiers worden gevonden. Uitvoeringsplannen van de beleidstrekkers worden gemaakt. Nadere onderzoeken naar behoeften en regiofuncties worden gedaan. Het zal één tot twee jaar duren voor alles wat ontworpen is ook daadwerkelijk is georganiseerd.

De implementatiefase

In deze fase worden de doelstellingen en ambities uit de scenario's gerealiseerd. Er zullen initiatieven en acties zijn die te

categoriseren zijn als laaghangend fruit. Ze hebben veel impact, veel potentieel en kennen weinig uitvoeringsprobleem of ontmoeten weinig obstakels. Ze zijn uitvoerbaar binnen bestaande financieringskaders. Deze acties worden met prio-

riteit opgepakt door de trekkers van de beleidspijlers in coördinatie met elkaar en de cultuurmakelaar.

De trekkers van de beleidspijlergroepen maken een actieprioritering en voeren deze uit. De cultuurmakelaar begeleidt en de gemeente faciliteert de uitwerking. Alle uitvoering wordt voorafgegaan door zorgvuldige planning en afweging van alternatieven. Ook zal de regionale complementariteit afgewogen moeten worden. Cultuurmakelaar en gemeente bewaken die randvoorwaarden. In deze fase groeit de rol van de cultuurmakelaar en groeien ook de betekenis en de middelen.

Van visie naar verandering

Consultatiegroepen, raadsfora en de inspiratiedenk tank hebben aan deze cultuurvisie bijgedragen. Het is een visie die op een breed draagvlak is gebouwd. De ambities zijn niet gering en er zal veel innovatie en ondernemerschap nodig zijn om ze in de komende 15 jaar te realiseren. Het zal ook nog veel gesprek, afweging en besluitvorming vergen om de transformatie waar te maken.

Met het potentieel dat uit de cultuurvisie spreekt gaan we de verandering inzetten. De cultuurvisie geeft er een beeld van.

- Op alle beleidspijlers worden de **maatschappelijke en economische waarde** van kunst en cultuur hoog ingeschaald.
- Samenwerking en betekenis van kunst en cultuur met en voor **maatschappelijke organisaties** heeft aandacht in de planvorming.
- Samenwerking en betekenis van kunst en cultuur met en voor het **bedrijfsleven** wordt actief gezocht.
- Ondernemerschap** door en met kunst en cultuur is stevig geagendeerd.
- Brede en grote betrokkenheid van deelnemers in sessies geeft impuls aan de gezochte **participatie en dynamiek**.
- De betekenis van kunst en cultuur voor de **leefbaarheid** en het **vestigingsklimaat** komt ook in de ontwikkeling van de Stadsvisie naar voren.

Deze stap en de daaropvolgende transformatiestap zal weer een breed beroep doen op de samenleving en de gemeentelijke organisatie. Het proces blijft dynamisch, participatief, samenwerkend en ondernemend. Met dank aan allen.

Voorbeelden van ondernemerschap in kunst en cultuur

In Rijswijk zien we al ondernemerschap van kunstenaars en organisaties zoals bijvoorbeeld in kunsteducatie. Rijswijkse cultuurorganisaties zijn ook actief op zoek naar innovaties om hun verdien capaciteit of financieringsmix te verbreden. De opbrengst van de consultaties laten een eerste aanzet zien van mogelijkheden en kansen voor meer ondernemerschap in de kunst en cultuur. Een poppodium zou voor 70% zelf-financierend kunnen zijn

- bioscoopexploitatie: 100% commerciële onderneming
- samenwerking met ondernemers op culturele zondagen
- clustering verhoogt aanloop naar bedrijfs- en/of winkelgebieden
- clustering en multifunctionaliteit verbetert de levendigheid en trekt uitgaanspubliek voor horeca-ondernemers In de ontwerpfase die op deze cultuurvisie volgt zal er een transformatienota worden opgesteld. Het gaat daarbij om twee kernzaken. Ten eerste het organisatiekader. Ten tweede de eerste financieringsbasis.

Voorbeelden van meer samenwerken in de regio

Samenwerking maakt kunst en cultuur laagdrempelig en biedt nieuwe mogelijkheden. Bestaande samenwerking van de Schouwburg met Theater de Veste in Delft is een voorbeeld van regionale samenwerking.

Tijdens de consultaties zagen wij al spontane samenwerkingsmogelijkheden die potentieel hebben. De vrijwilligerscentrale die de chauffeurs kan organiseren om de Florence-bus te rijden en ouderen van huis op te halen naar een culturele opvoering in een locatie van Florence. De bewoners van de Strijp die de vredesboom terug willen, worden geholpen door de vereniging Groei en Bloei en de Historische vereniging Rijswijk.

Bij het uitwerken van plannen zal goed gekeken moeten worden naar het aanbod in de regio. Zo viel al in de consultatie op dat er geen groot poppodium is. Het is maar de vraag of er nog markt is voor een bioscoop of filmhuis in de regio. Rijswijk is makkelijk bereikbaar in de regio door de ligging aan de A4. Deelnemers wezen erop dat een regio-perspectief zowel gaat over het halen uit de regio, als het brengen voor de regio

3

Colofon

Colofon

Deze cultuurvisie is opgesteld in samenwerking met het adviesbureau Charistar uit Delft.

De omslag is uitsnede van een foto van Berndnaut Smilde: Nimbus d' Aspremont

4

Bijlagen

Clustering en samenhang

Sociale impact

1. Artistieke impact: meer ruimte geeft meer mogelijkheden voor creativiteit.
2. Economische impact: werkgelegenheid en samenwerking horeca.
3. Maatschappelijke impact: beter leefklimaat.

Individuele impact

1. Participatie-impact: meer ontmoetingen als er op een plek meer mensen komen.
2. Recreatieve impact: volgt uit participatie
3. Educatieve impact: gering.

Vrijheid creativiteit openbare ruimte/ruimte cultuurbeoefening

Sociale impact

1. Maatschappelijke impact: komt vooral de inwoners en amateurbeoefenaars van kunst en cultuur ten goede.
2. Artistieke impact: het geeft kansen aan talent.
3. Economische impact: gering.

Individuele impact

1. Recreatieve impact: zal de meeste mensen bereiken met cultuur in de openbare ruimte.
2. Educatieve impact: geeft ontwikkelingskansen aan amateur en talent.
3. Participatie-impact: gering.

Aanbod jeugd en jongeren

Sociale impact

1. Maatschappelijke impact: leefklimaat verbeteren.
2. Economische impact: ondernemen spreekt jongeren aan en vooral functiemenging als bij clustering.
3. Artistieke impact: jongeren willen zich artistiek uiten, het bevestigt hun identiteit.

Individuele impact

1. Participatie-impact: jongeren zoeken gezamenlijk vermaak, met voldoende ruimte voor individualiteit en vrije keuze.
2. Recreatieve impact: vermaak om de sociale aspecten.
3. Educatieve impact: en soms om iets van te leren.

Cultuureducatie

Sociale impact

1. Maatschappelijke impact: cultuureducatie draagt bij aan burgerschap-bewustzijn.
2. Artistieke impact: het creëren van kunst is voor ieder niveau te leren.
3. Economische impact: gering of indirect.

Individuele impact

1. Educatieve impact: spreekt voor zich.
2. Recreatieve impact: educatie voor ouderen.
3. Participatie-impact: gering.

Ouderen en cultuur

Sociale impact

- 1.Maatschappelijke impact: leefklimaat voor ouderen verbetert.
- 2.Artistieke impact: het creëren van kunst is voor iedere leeftijd.
- 3.Economische impact: indirect, door bezuiniging op zorgkosten.

Individuele impact

- 1.Recreatieve impact: vermaak.
- 2.Participatie-impact: kans op expressie en gevoel van eigenwaarde.
- 3.Educatieve impact: spreekt voor zich.

Cultureel historisch erfgoed en architectuur

Sociale impact

- 1.Maatschappelijke impact: leefomgeving.
- 2.Economische impact: bezoekers, bestedingen.
- 3.Artistieke impact: gering.

Individuele impact

- 1.Recreatieve impact: wandel en fietsroutes.
- 2.Educatieve impact: leerzaam, maar ontspannen.
- 3.Participatie impact: gering.

Bijlage

Impactwaarden van de nieuwe cultuurvisie

Impactwaarden

Impactwaarden gebruik je in de eerste plaats om accenten aan te brengen in het nieuwe cultuurbeleid. Later om te kunnen beoordelen of er voldoende is bereikt. Kunst en cultuur hebben sociale en individuele impactwaarden. Wij hebben, geïnspireerd door impact-modellen van Steef Peters, Blueyard en Berenschot, zes impactwaarden benoemd.

Voor de **sociale impact** hanteren wij drie waarden:

- Artistieke waarde: cultuur biedt een maatschappelijke humuslaag van creativiteit en voedt daarmee het leefklimaat en innovatie.
- Maatschappelijke waarde: cultuur voedt het gevoel erbij te horen en ertoe te doen. Het biedt ontmoetingskansen en draagt bij aan een beter leefklimaat.
- Economische waarde: cultuur biedt economische waarden, zoals innovatie, gebiedsontwikkeling, bestedingen en een beter vestigingsklimaat.

Voor de **individuele impact** hanteren we eveneens drie waarden:

- Recreatieve waarde: Cultuur geeft het individu inspiratie, troost, vermaak en emotie.
- Participatiewaarde: Cultuur geeft het individu kansen op ontmoeting, draagt bij aan gezondheid, geeft werkgelegenheid en stimuleert samenwerking en democratie.
- Educatieve waarde: cultuur draagt bij aan persoonlijke ontwikkeling, beter onderwijs en versterking van de identiteit.

De raad heeft aangegeven belang te hechten aan economische en maatschappelijke waarde kan creëren. Participatiewaarde werd genoemd als een belangrijke individuele impact. De artistieke waarde van cultuur blijft een basiswaarde.

Tijdens de consultaties hebben inwoners en instellingen per beleidspijler een eerste inschatting gemaakt van de impactwaarden die verdere planvorming en scenario's kunnen hebben. De wens is op grote lijnen dat er bij veel beleidspijlers impact is op participatiewaarde en daarmee op maatschappelijke waarde. Economische en recreatieve waarden scoorden ook hoog.

Deze impactwaarden uit de consultatiegroep zijn in een separaat document per beleidspijler kort samengevat.

Een voorbeeld ter verduidelijking. Voor de beleidspijler Clustering geeft de consultatiegroep bijvoorbeeld aan dat clustering van activiteiten en organisaties op een gezamenlijke fysieke locatie de artistieke waarde en participatie stimuleert. Ze geloven dat clustering de artistieke impact helpt door meer samenwerking en inspiratie. Maar ook door de extra ruimte die met clustering beschikbaar kan komen voor oefenen, presentatie en optreden.

De participatie impact zien ze ontstaan, omdat er op een plek meerdere cultuur-bezoekers, -uitvoerders en -gebruikers bij elkaar komen.

Bijlage

Scenario Clustering en samenhang

Samen kunnen we meer! Cultuur draagt als een verbindende kracht bij aan hogere maatschappelijke en economische waarden in Rijswijk.

Door beter samen te werken, locaties en voorzieningen gezamenlijk te benutten en een betere functiemenging kunnen culturele en maatschappelijke instellingen en het bedrijfsleven betere resultaten bereiken. Samenwerking en functiemenging leiden tot een hogere kwaliteit van voorzieningen en meer efficiency. Het tot stand brengen van maatschappelijke verbindingen en een betere benutting van de bestaande culturele infrastructuur draagt bij aan de verdere profilering van de gemeente en het tot stand brengen van nauwere verbindingen op wijkniveau.

Recreatie, ontspanning en beleving zijn kenmerkende elementen binnen dit scenario.

Een cultuurmakelaar, die verbindingen legt en onderhoudt, vervult een centrale, coördinerende rol. Nauwe samenwerking tussen culturele en maatschappelijke instellingen, private investeringen en (gedeeld) eigenaarschap zijn essentieel.

Propositie, waar zetten we op in?

Samen kunnen we meer! Cultuur is, zowel centraal binnen de gemeente als op wijkniveau, een verbindende kracht en draagt bij aan hogere maatschappelijke en economische waarden in Rijswijk.

Doelgroepen en behoeften

Binnen dit scenario onderscheiden we de volgende doelgroepen en behoeften:

Inwoners: jeugd en jongeren, ouderen, allochtonen, expats en vluchtelingen. Behoeften: kennismaken, verbinding, recreatie, talentontwikkeling.

Maatschappelijke en culturele instellingen. Behoeften: afstemming, verbinding, verbreding van het aanbod, betere en efficiëntere benutting van locaties en voorzieningen.

Bedrijfsleven, ondernemers, vastgoedeigenaren, horeca. Behoeften: imagoverbetering, revitalisering en transformatie, economische ontwikkeling, functiemenging, beleving, werkgelegenheid, (al dan niet tijdelijke) benutting leegstand, beter vestigingsbeleid.

Programma, product, ideeën

Inrichten van fysieke clusters van cultuuraanbod, verspreid over de stad. Hierbij maken we onderscheid tussen voorzieningen op stadsniveau, (zoals een schouwburg) en wijk- en buurtvoorzieningen (bijvoorbeeld een dansclub). We volgen daarbij de Kadernota maatschappelijk vastgoed.

Zorgen voor goede samenwerking van culturele instellingen en deelgebruik van locaties en voorzieningen.

Zorgen voor een betere (al dan niet tijdelijke) benutting van leegstaande panden.

Zorgen voor een betere functiemenging.

Het gaat bij het realiseren van dit programma in eerste aanleg om co-creatie: partijen doen het samen. Deze partijen zijn: (vertegenwoordigers van) inwoners van Rijswijk, culturele en maatschappelijke instellingen, ondernemers en verhuurders, woningcorporaties, zorginstellingen en de gemeente. Een belangrijke rol is weggelegd voor een cultuurmakelaar, die verbindingen legt met en onderhoudt tussen de verschillende sectoren en partners. Dat is breder dan cultuur alleen. Hierbij zien ook de vier grote culturele instellingen (Bibliotheek, Museum, Schouwburg en Trias) een rol voor zichzelf weggelegd.

Kanalen: communicatie, distributie, vervoer, toegang

Er moet een goede vorm gevonden worden voor overleg en communicatie gedurende het gehele transformatieproces, onder andere via websites, lokale en sociale media en openbare affichering.

Wat moeten we echt goed doen om dit scenario te laten slagen?

De vier grote culturele instellingen zetten de huidige samenwerking in om andere instellingen bij hun verdere ontwikkeling te ondersteunen.

Organiseren van nauwe betrokkenheid van bedrijven, culturele en maatschappelijke instellingen en de gemeente.

Zorgen voor laagdrempelige voorzieningen.

Overwogen kan worden om een behoeftenonderzoek uit te voeren onder inwoners van Rijswijk en in de regio naar hun wensen op cultuurgebied.

Wie of wat hebben we beslist nodig om dit scenario te laten slagen?

- Betrokkenheid, (gedeeld) eigenaarschap en draagvlak.
- Private investeerders.
- Nauwe samenwerking tussen maatschappelijke en culturele instellingen.
- Goede samenwerking met de voorbereiders van de Woonvisie, omdat cultuur een belangrijke bijdrage kan leveren aan het realiseren daarvan.
- Samenwerking met andere pijlers: vrijheid van creativiteit.

Wat betekent die samenwerking voor deze partijen?

Nieuwe kansen voor alle partijen. Dat vergt openheid en transparantie en de bereidheid om, met respect voor wederzijdse belangen, te werken aan gezamenlijke doelstellingen en resultaten.

Wat is de rol van de gemeente?

De rol van de gemeente is sturend en uitnodigend (maar niet vrijblijvend!). Zij initieert, stimuleert en creëert samen met betrokken partijen ruimte voor vernieuwing en creativiteit, en een betere benutting van locaties en middelen.

Welke samenwerking is nodig en met welk doel?

Wie	Krijgt	Geeft
Plaspoelpolder: verhuurders en ondernemers	Imagoverbetering, mogelijkheden voor transformatie en revitalisering, betere benutting van locaties, vergroting leefbaarheid, beter vestigingsprofiel. Poppodium / bioscoop?	Ruimte (al dan niet tijdelijk, via leegstaande panden), kennis en middelen.
In den Boogaard: verhuurders en ondernemers	Imagoverbetering, mogelijkheden voor transformatie en revitalisering, betere benutting van locaties, vergroting leefbaarheid, beter vestigingsprofiel. Poppodium / bioscoop?	Ruimte (al dan niet tijdelijk, via leegstaande panden), kennis en middelen, kennis en middelen. Lagere parkeertarieven?
Oud Rijswijk: verhuurders en ondernemers	Imagoverbetering, mogelijkheden voor transformatie en revitalisering, betere benutting van locaties, versterking winkelfunctie, vergroting leefbaarheid.	Ruimte (al dan niet tijdelijk, via leegstaande panden), kennis en middelen.
Markante gebouwen, zoals het voormalige (en toekomstige?) Raadhuis: verhuurders, gemeente	Revitalisering, betere benutting van locaties, vergroting leefbaarheid. Bioscoop of filmhuis?	Ruimte (al dan niet tegen gereduceerde tarieven), kennis en middelen.
Culturele instellingen	Ruimte voor verdere ontwikkeling, betere samenwerking, bundeling van voorzieningen en activiteiten.	Kennis en middelen.

Bijlage Scenario vrijheid van creativiteit in de openbare ruimte en ruimte voor cultuurbeoefening

Ruimte voor cultuur! Door een gecombineerd cultuuraanbod en meer kunst en cultuur in de openbare ruimte ontstaat een laagdrempelig en breed toegankelijk cultuuraanbod.

Dit scenario heeft als doel meer ruimte te bieden aan creatieve uitingen (broedplaatsen, pop-ups) en voor (al dan niet tijdelijke) nieuwe locaties voor muziekopvoeringen en voorstellingen. Het inrichten van een verzamelgebouw voor uiteenlopend cultuuraanbod, met werkplekken voor verschillende cultuurbeoefenaars, biedt goede kansen voor het creëren van een betere woon- en werkomgeving. Het inrichten van een verzamelgebouw overlapt deels het scenario clustering en samenhang en vergt een goede afstemming.

De gemeente vervult bij dit scenario een belangrijke rol. Zij initieert en faciliteert, stelt samen met anderen ruimte beschikbaar en zorgt voor goede relaties met vastgoedeigenaren. Om ruimte te creëren voor nieuwe initiatieven is het belangrijk om subsidies niet meer voor jaren volledig vast te leggen.

Propositie, waar zetten we op in?

Ruimte voor cultuur! Door een gecombineerd cultuuraanbod en meer kunst en cultuur in de openbare ruimte ontstaat een laagdrempelig, breed toegankelijk cultuuraanbod. Dat draagt bij aan een prettige woonomgeving, het verlevendigen van wijken en een inspirerende werkomgeving.

Doelgroepen en behoeften

Binnen dit scenario onderscheiden we de volgende doelgroepen en behoeften:

Inwoners. Behoeften: kennismaken, verbinden, recreatie, beleving.

Culturele instellingen en cultuurbeoefenaars. Behoeften: meer ruimte voor cultuuraanbod, ontwikkelingskansen voor amateurs en talent.

Bij dit scenario is een belangrijke rol weggelegd voor de gemeente (zie onder).

Programma, product, ideeën

Creëren van tijdelijke broedplaatsen en pop-ups.

Inrichten van een verzamelgebouw voor cultuuraanbod, waar verschillende cultuuraanbieders samenkomen, met verschillende werkplekken voor cultuurbeoefenaars. Een verzamelgebouw verlevendigt de wijk en maakt werken en wonen in de wijk aantrekkelijk.

Creëren van ruimte in het verzamelgebouw voor tentoonstellingen, voorstellingen workshops, optredens, podia, werkplekken en ateliers voor kunstenaars en oefenplekken.

Creëren van buitenpodia, voor muziekopvoeringen en voorstellingen.

Een mogelijkheid is om een verzamelgebouw voor een bepaalde tijd, bijvoorbeeld vijf jaar, in te richten, om die vervolgens opnieuw te creëren in een andere wijk die versterking behoeft. Lege gebouwen krijgen zo een nieuwe functie, wat meer bezoekers en reuring brengt naar de wijk.

Kanalen: communicatie, distributie, vervoer, toegang

Openbare affichering, digitale stadsbillboards (cultuurprogramma, wat, waar, hoe laat), lokale en sociale media, cultuurgids van de gemeente, eigen website verzamelgebouw (ook te bereiken via de gemeentelijke site).

Wat moeten we echt goed doen om dit scenario te laten slagen?

Verzamelgebouwen op cruciale punten in de stad markeren en beschikbaar stellen. Dit vergt een nauwe afstemming met het scenario clustering en samenhang.

Bereidheid van verhuurder(s) om gereduceerde huur te accepteren.

Coulance van verhuurder om in verzamelgebouw ook horeca en verkoop van culturele producten toe te laten en de bereidheid van de gemeente om eventuele afwijkingen van de volgens het bestemmingsplan toegestane functies toe te staan, dan wel het bestemmingsplan daarvoor aan te passen. N.B. Klopt dit?

Subsidies niet voor jaren volledig toekennen en vastleggen en zo ruimte bieden voor nieuwe ideeën en initiatieven.

Wie of wat hebben we beslist nodig om dit scenario te laten slagen?

De gemeente neemt initiatief door het selecteren van een verzamelgebouw. Daarvan zullen ook bestaande cultuuraanbieders gebruik maken.

Eisen stellen aan de gebruikers van de gebouwen, bijvoorbeeld in de programmering en de samenwerking bij optredens.

Een overzicht van het totale cultuuraanbod, waaraan brede bekendheid wordt gegeven.

Samenwerking met andere pijlers: clustering, jeugd en jongeren, educatie, ouderen.

Welke samenwerking is nodig en met welk doel?

wie	krijgt	geeft
Trias podium of oefenruimtes	Meer bezoekers. Kans op Directe inkomsten.	Breder en completer aanbod.
Scholen	Op één locatie een breed cultuuraanbod.	Aantrekkelijk programma voor leerlingen.
Arti-Shock	Inspirerende locatie.	Expositiemogelijkheden.
Andere, ook nieuwe cultuuraanbieders	Op één locatie een breed cultuuraanbod, meer bezoekers.	Breder en completer aanbod.
Jongeren, gecombineerd met ouderen	Cultuurlessen, oefenruimte, beleving, recreatie.	Interesse, groei, ontwikkeling, recreatie.

Wat betekent die samenwerking voor deze partijen?

Een laagdrempelig, breed toegankelijk cultuuraanbod, met meer bezoekers en deelnemers en meer ruimte voor recreatie en beleving.

Wat is de rol van de gemeente?

De gemeente initieert en faciliteert, onderhoudt goede relaties met verhuurders en vastgoedeigenaren en voorziet (tijdig) in vergunningen en andere gemeentelijke faciliteiten. De gemeente zorgt bijvoorbeeld voor verbetering van de buurt rondom het verzamelgebouw, met verlichting, groen, bankjes, speeltuintje e.d.

Om ruimte te creëren voor nieuwe initiatieven is het belangrijk om subsidies niet langer volledig vast te leggen.

Bijlage

Scenario Aanbod jeugd en jongeren

Rijswijk is er ook voor jongeren! Zorg daarom voor voldoende uitgaansmogelijkheden en creatieve ontwikkelplekken.

Hierover bestaan verschillende ideeën, zoals het inrichten van een (groot) regionaal poppodium en een bioscoop, het gebruiken van bestaande podia voor jeugd en jongeren, mede door het bieden van een voor hen voldoende aantrekkelijk aanbod, en het nieuw leven inblazen van het Herfstpopfestival. Dit scenario zal ook in belangrijke mate bijdragen aan een levendiger en jonger imago van Rijswijk. Hierbij is het van belang de regionale context goed in het oog te houden.

Voor het realiseren van dit scenario is een 'wegwijzer', een regisseur nodig, die faciliteert en stimuleert en daarbij ondersteuning krijgt van jongeren uit de verschillende doelgroepen.

Propositie, waar zetten we op in?

Rijswijk is er ook voor jongeren! Zorg daarom voor voldoende uitdagende uitgaansmogelijkheden en creatieve ontwikkelplekken.

Doelgroepen en behoeften

Binnen dit scenario onderscheiden we de volgende doelgroepen en behoeften:

- Rijswijkse jeugd en jongeren in het algemeen. Behoeften: uitgaan, vrijetijdsbesteding, kennismaken, ontmoeten, educatie, recreatie, creatieve ontwikkeling.
- Daarnaast zijn er nog drie specifieke doelgroepen die we willen bereiken:
  - o Jeugd uit de regio die hier op school gaat
  - o AZC-jeugd en-jongeren.
  - o Jeugd en jongeren in nieuwbouwwijken.

Behoeften: uitgaan, vrijetijdsbesteding, kennismaken, ontmoeten, educatie, recreatie, creatieve ontwikkeling, identiteitsvorming.

Programma, product, ideeën

Inrichten van een (groot) regionaal poppodium, met (kleinere) ruimtes voor oefening en experimentele optredens.

Zorgen voor een bioscoop en daaraan gerelateerde functiemenging, zoals horeca.

Inblazen van nieuw leven van het Herfstpopfestival, mede als statement dat Rijswijk er ook voor jongeren is.

Gebruik maken van bestaande podia (o.a. Schouwburg en Trias) en zorgen dat daar voldoende aantrekkelijk aanbod voor jongeren is.

Binnen dit scenario is de regionale context van belang. Om te voorkomen dat gemeenten elkaar in dit soort voorzieningen beconcurreren moet onderzocht worden waar lacunes zitten en in hoeverre Rijswijk daarin kan voorzien. Voorop staat dat Rijswijk voor de eigen jeugd en jongeren voldoende aantrekkingskracht moet hebben.

Voor dit programma is een 'wegwijzer' nodig, die faciliteert en stimuleert.

Kanalen:

communicatie, distributie, vervoer, toegang

Sociale media, aanbodoverzicht online, peer-to-peer marketing platform.

Wat moeten we echt goed doen om dit scenario te laten slagen?

De complementaire context van het aanbod van voorzieningen voor jeugd en jongeren in de regio goed in kaart brengen en daarover afspraken maken met de omliggende gemeenten.

Goede haalbaarheidsonderzoeken en plannen voor bioscoop, poppodium, festival.

Jongeren betrekken bij de uitwerking (beleid, organisatie en uitvoering). Zie als voorbeeld van betrokkenheid en behoeftenonderzoek een peer-to-peer jongeren marketing platform in Amsterdam: www.depit.nl.

Marketing en communicatie.

Overwogen kan worden om een behoeftenonderzoek uit te voeren onder Rijswijkse jeugd en jongeren naar hun wensen op cultuurgebied.

Wie of wat hebben we beslist nodig om dit scenario te laten slagen?

Samenwerking met andere beleidsdomeinen: nieuwe wijken, maatschappelijk vastgoed, welzijn.

Selectie en begeleiding uitvoeringspartners voor poppodium en bioscoop.

Goede organisatie en begeleiding door een samenwerkings-coördinator.

Samenwerking met andere pijlers: clustering, vrijheid van creativiteit, educatie.

Wat betekent die samenwerking voor deze partijen?

Verbreiding van aanbod, een groter bereik en een betere verbinding met jeugd en jongeren.

Wat is de rol van de gemeente?

De gemeente stimuleert en faciliteert, zorgt voor goede samenwerking met andere beleidsdomeinen en voorziet op basis van concrete, haalbare plannen (tijdig) in vergunningen en andere gemeentelijke faciliteiten.

Welke samenwerking is nodig en met welk doel?

wie	krijgt	geeft
Amateurpalet met..	Verbinding met jongeren, zonder eigen amateurpalet te veranderen.	Materialen en middelen, begeleiding vrijwilligers.
... Trias	Verbreiding tot kunstenacademie	Ruimte en organisatie (kennis en kunde).
Brede school en BSO	Educatie en recreatie, aantrekkelijk aanbod, aanwas.	Ruimte en organisatie (kennis en kunde).
Wijkverenigingen en welzijnsorganisaties	Cultuur voor minder bereikbare groepen.	Ruimte en organisatie (kennis en kunde).
Uitvoeringspartners (bijv. poppodium, bioscoop)	Aantrekkelijke locatie in de regio, toegang tot doelgroepen.	Management en organisatie (kennis en kunde).
Andere pijlers (ouderen)	Nieuwe kunst en technologie.	Levenslessen, overlevering.

Bijlage Scenario Cultuureducatie

Rijswijk gaat voor een rijk cultureel leven, toegankelijk voor iedereen! Daarbij zetten we in op een brede ontwikkeling van alle inwoners van Rijswijk.

Dit vergt meer samenhang in cultuureducatie en lesprogramma's. Vraag is onder andere: wat wil het onderwijs en welke ruimte bieden lesprogramma's? Het gaat ook om binnen- en naschools cultuuraanbod. Cultuureducatie moet voor iedereen toegankelijk zijn, het gaat niet alleen om jongeren.

Een onafhankelijke cultuurmakelaar kan hierbij een trekkersrol vervullen.

In eerste aanleg is er behoefte aan een gezamenlijke visie van onderwijs en cultuur over de betekenis van cultuureducatie voor de ontwikkeling van jeugd en jongeren. Afspraken moeten worden vastgelegd in een convenant 'cultuur en onderwijs'. Daarbij is ook de regionale complementaire positie relevant (zie blz. ..). Waar mogelijk moet worden aangesloten op het cultureel erfgoed.

Propositie, waar zetten we op in?

Rijswijk gaat voor een rijk cultureel leven, toegankelijk voor iedereen! We zetten in op een brede ontwikkeling van jeugd, jongeren en ouderen, mede ten behoeve van een bredere identiteitsvorming. N.B. overwegingen toevoegen!

Doelgroepen en behoeften

Binnen dit scenario onderscheiden we de volgende doelgroepen en behoeften:

Jeugd en jongeren. Behoeften: kennismaken, verdiepen, talent- en kennisontwikkeling.

Onderwijs (primair en voortgezet), BSO, dagverblijven. Behoeften: verrijking (les)programma's, kennisontwikkeling (ook intern voor eigen medewerkers).

Inwoners Rijswijk. Behoeften: breder aanbod, meer gelegenheid voor creativiteit.

Ouderen. Behoeften: ontwikkelen, recreatie, ontmoeten.

Programma, product, ideeën

- Zorgen voor samenhang in cultuureducatie en lesprogramma's. Maak educatieprogramma's vraag-gestuurd: wat wil het onderwijs, waar liggen de interesses, welke ruimte biedt het lesprogramma? Complicerende factor is hierbij dat het onderwijs deels regionaal georganiseerd, cultuureducatie zal dan ook op dat niveau invulling moeten krijgen.

- Bieden van binnen- en naschools cultuuraanbod.

- Deelnemen aan cultuureducatie is belangrijk, maar ook het tonen, uitvoeren en presenteren van de resultaten daarvan.

- Cultuureducatie moet voor iedereen toegankelijk zijn.

Bij het realiseren van dit programma gaat het om co-creatie (partijen doen het samen) en maatwerk. Betrokken partijen zijn: onderwijs, culturele instellingen, (vertegenwoordigers van) inwoners, ouders en leerlingen.

Kanalen: communicatie, distributie, vervoer, toegang

Combinatiefunctionarissen, ontdekkers, scholen, instellingen, aanbieders, verenigingen, brede scholen, ouderenorganisaties, wijk- en zorgcentra.

Wat moeten we echt goed doen om dit scenario te laten slagen?

- Werken aan een gezamenlijke visie van onderwijs en cultuur over de betekenis van cultuureducatie voor de ontwikkeling van jeugd en jongeren (kennisontwikkeling).

- Het onderwijs blijvend betrekken (ook op bestuurlijk niveau).

- Heldere keuzes en afspraken maken en vastleggen in een convenant.

- Werken aan vertrouwen en op zoek gaan naar 'quick wins'.

- Aansluiten op erfgoed.

Wie of wat hebben we beslist nodig om dit scenario te laten slagen?

- Gezamenlijke visie van onderwijs en cultuur.
- Betrokkenheid en eigenaarschap, zowel van onderwijs als cultuur.
- Heldere rollen en opdrachtgeverschap.
- Breed commitment vanuit cultuur, onderwijs, financiën en vastgoed.
- Samenwerking met andere pijlers: vrijheid in creativiteit, jeugd en jongeren, ouderen, cultureel erfgoed.

Wat betekent die samenwerking voor deze partijen?

Verrijking van programma's, een breder en steviger maatschappelijk draagvlak en een betere verbinding met jeugd, jongeren en ouderen.

Wat is de rol van de gemeente?

De gemeente neemt het initiatief voor de totstandkoming van het convenant 'cultuur en onderwijs'. Complicerende factor is hierbij dat de invloed van de gemeente bij de ontwikkeling van goede leerlijnen beperkt is. Deze worden voornamelijk landelijk bepaald, daarnaast is het onderwijs deels regionaal georganiseerd. Dat beperkt de Rijswijkse mogelijkheden. De gemeente zal zich er niettemin voor inzetten om het convenant een zo breed mogelijke (regionale) invulling te geven.

Welke samenwerking is nodig en met welk doel?

wie	krijgt	geeft
Scholen, BSO, kinderdagverblijven	Verrijking programma's.	Cultuur meer fundament bij jeugd en jongeren.
Culturele instellingen	Breder en steviger maatschappelijk draagvlak (meer leden).	Kennis en kunde.
Amateurverenigingen	Breder en steviger maatschappelijk draagvlak (meer leden)	Kennis en kunde.
De Ontdekkers	Aanvulling taken (meer cultuur naast sport).	Afgestemde programma's en samenwerking.

Bijlage Scenario Ouderen en cultuur

“It takes a village to raise a child”! Cultuur kan bijdragen aan een inclusieve samenleving en is een belangrijke bron voor het voeden van de geest.

Het doel van dit scenario is het beter benutten van de potentie (kennis, ervaring, inspiratie) waarover (vitale) ouderen beschikken en het beter bereiken van (kwetsbare) ouderen en hen een volwaardig plaats in de samenleving bieden. Daarnaast gaat het om het tot stand brengen van (meer) ontmoetingsplaatsen en -momenten tussen ouderen en jongeren. Dat vraagt culturele activeringsprogramma's, een betere benutting van bestaande podia en ruimte en ruimte voor het creëren van kunst. Bereikbaarheid en betaalbaarheid zijn hierbij belangrijke voorwaarden.

Propositie, waar zetten we op in?

“It takes a village to raise a child”! In de westerse cultuur van individualisering en fragmentering is dat gemeenschapselement steeds meer op afstand gekomen. Allerlei sociale verbanden zijn verdwenen en mensen zijn steeds minder gebonden aan een specifieke religieuze of culturele achtergrond, waar zij elkaar voorheen ontmoetten en steunden. Daarvoor in de plaats zijn allerlei formele instituties en informele netwerken gekomen. Ter bevordering van sociale cohesie moeten we serieuzer naar ouderen en jongeren luisteren, hen actief bij de samenleving betrekken, en laten ervaren dat rekening houden met anderen zijn vruchten afwerpt. Cultuur kan bijdragen aan het realiseren van een inclusieve samenleving en de geest (blijven) voeden.

Doelgroepen en behoeften

Binnen dit scenario onderscheiden we de volgende doelgroepen en behoeften:

- Jongere ouderen' vanaf 55 jaar, vaak zelfstandig, actief en 'oudere ouderen' 80+, vaak kwetsbaar. Behoeften: ontmoeting, verbinding, kennisoverdracht, inspiratie, recreatie en expressie.
- Vitale en kwetsbare ouderen, Behoeften: bereiken, bewustwording wat er kan (faciliteren en stimuleren om cultureel aanbod te gebruiken), participatie, recreatie en expressie.
- Jeugd en jongeren. Behoeften: ontmoeting, leren (overlevering), kennismaken met (de voordelen van) een inclusieve samenleving.

Programma, product, ideeën

- Bestaande evenementen en programma's nog eens goed tegen het licht houden en nagaan of daarin voldoende ruimte is voor het benutten van de potentie waarover ouderen beschikken (maatschappelijk kapitaal, vrijwilligersrol) tegemoet wordt gekomen aan de behoeften die zij hebben.
- Initiëren van culturele activeringsprogramma's voor ouderen.
- Benutten van bestaande podia door heel Rijswijk, bijvoorbeeld in ouderenvoorzieningen, wijk- en buurtcentra en scholen, op een vernieuwende manier.
- Ouderen inzetten voor het vertellen van verhalen over Rijswijk.
- Creëren van ontmoetingsruimten en -momenten voor ouderen en jongeren.
- Ouderen de kans bieden om kunst te maken, bijvoorbeeld in culturele werkplaatsen, met de mogelijkheid om te exposeren.

Ook bij dit programma gaat het om co-creatie en maatwerk. Betrokken partijen zijn: maatschappelijke en culturele instellingen en (vertegenwoordigers van) ouderen.

Kanalen: communicatie, distributie, vervoer, toegang

Schatkaart van Rijswijk, scholen, Trias, kerken, vrijwilligersorganisaties (vervoer), thuiszorg (signaleren en stimuleren), lokale media.

Wat moeten we echt goed doen om dit scenario te laten slagen?

- Stimuleren, organiseren en coördineren van initiatieven.
- Inzetten op de kracht, ervaring en potentie van ouderen.
- Ontzorgen van partners in het proces.
- Marketing en communicatie.
- Locaties en faciliteiten bereikbaar maken, zowel financieel als fysiek.
- Culturele activiteiten onderdeel maken van het normale leefpatroon van ouderen.

- Overwogen kan worden om een behoeftenonderzoek uit te voeren onder Rijswijkse ouderen naar hun wensen op cultuurgebied en hun eigen potentie daarbinnen.

Wie of wat hebben we beslist nodig om dit scenario te laten slagen?

- Samenwerking tussen cultuuraanbieders, scholen en ouderenorganisaties.
- Betere benutting van reeds bestaande locaties voor activiteiten.
- Betaalbaarheid van de benutting van middelen (locaties, materiaal).
- Betaalbaar transport.
- Goede organisatie en coördinatiekracht.
- Samenwerking met andere pijlers: clustering, vrijheid in creativiteit, jeugd en jongeren, educatie.

Welke samenwerking is nodig en met welk doel?

wie	krijgt	geeft
Museum Rijswijk en andere erfgoedlocaties	Meer bezoekers, verhalenvertellers.	Onderwerpen en middelen.
Florence	Toegang tot jeugd en jongeren.	Toegang tot ouderen, locaties voor alternatief gebruik.
Vrijwilligers	Voldoening, betrokkenheid.	Transport en maatjes.
Scholen	Contact met ouderen, levende geschiedenis, levenslessen.	Contact met jeugd en jongeren.
Thuiszorg	Zo mogelijk (op langere termijn) minder (groei van de) vraag naar thuiszorg.	Contact met ouderen (signaleren en motivatie).
Arti-Shock	Cultuureducatie ouderen.	Expositiemogelijkheden.
Jeugd en jongeren	Levenslessen, overlevering.	Interesse.

Wat betekent die samenwerking voor deze partijen?

Een beter bereik van ouderen, een betere benutting van de potenties waarover zij beschikken en een beter begrip tussen ouderen en jongeren, om zo de sociale cohesie te bevorderen en bij te dragen aan het realiseren van een inclusieve samenleving.

Wat is de rol van de gemeente?

De rol van de gemeente is stimuleren, activeren, ruimte geven en faciliteren.

Bijlage Scenario Cultureel en historisch erfgoed en architectuur

Vertel het verhaal van Rijswijk! Wees trots op de rijke historie, architectuur en archeologie en laat die zien!

Geef meer zichtbaarheid daaraan door het actualiseren en (ook regionaal) bekendmaken van fiets- en wandelroutes, het vernieuwen en verbreden van informatiekanaal en het oprichten van een 'Gilde voor stadswandelingen'.

Te overwegen valt om van het Museum een centraal punt te maken, ook in de organisatie. Het Museum moet zichtbaarder en aantrekkelijker worden.

Een cultuurmakelaar kan de verbinding tussen cultuur en educatie leggen.

Breid het Strandwalfestival uit en geef daaraan meer (regionale) bekendheid. Betrek de Landgoederen erbij, bijvoorbeeld via openluchtconcerten en voorstellingen en picknicks in de parken. Onderzoek de mogelijkheden voor een betere profilering van het erfgoed voor evenementen.

Gebruik het erfgoed als bron van inspiratie voor ruimtelijke ordening, (cultuur)educatie en nieuwe ontwikkelingen.

Propositie, waar zetten we op in?

Vertel het verhaal van Rijswijk! Wees trots op de rijke historie, architectuur en archeologie, zoals de Landgoederenzone, de Vrede van Rijswijk, de Strandwal, de architectuur in Leeuwardal en de top 10 archeologische vindplaatsen en laat die zien. Gebruik het erfgoed als bron van inspiratie voor ruimtelijke ordening, (cultuur)educatie en nieuwe ontwikkelingen.

Doelgroepen en behoeften

Binnen dit scenario onderscheiden we de volgende doelgroepen en behoeften:

- Nieuwe bewoners. Behoeften: kennis van de omgeving, ontmoeten.
- Expats (vragen een aparte aanpak: goed verzorgd en met meertalige begeleiding). Behoeften: kennis van de omgeving, ontmoeten, expressie, recreatie.
- Dagjesmensen en toeristen. Behoeften: ontspanning, recreatie.
- Ouderen. Behoeften: ontspanning, recreatie, kennisoverdracht.

• Jeugd/scholen. Behoeften: kennisontwikkeling, verbinding met de omgeving. Maar wel met betere afstemming van vraag en aanbod.

• Allochtonen. Behoeften: kennis van de omgeving, ontmoeten, uitwisseling van kennis en ervaring.

Programma, product, ideeën

• Meer nadruk leggen op de rijke historie, architectuur en archeologie en daaraan meer zichtbaarheid geven door het uitbreiden en actualiseren van fiets- en wandelroutes in de regio, met een goede aansluiting. Waar nodig zorgen voor het ontwikkelen van nieuwe routes met uiteenlopende thema's. Aansluiten op regionale knooppuntenroutes en van het Museum een knooppunt maken.

• Een app maken met informatie over de routes (routebeschrijving, historie, bezienswaardigheden) en die combineren met een speurtocht voor kinderen.

• Te overwegen valt om van het Museum een centraal punt maken, ook in de organisatie. Het museum moet wel zichtbaarder en aantrekkelijker worden, onder andere door een betere bewegwijzering, markante herkenningspunten en bijvoorbeeld een terras op het voorplein.

• Oprichten van een 'Gilde voor stadswandelingen', vergroten van het aanbod van (thematische) wandelingen en het bedenken van een verdienmodel voor het organiseren van rondleidingen.

• Samenwerking zoeken met culturele instellingen en samen concerten, voorstellingen, exposities en dergelijke organiseren.

• De beleidspijlers cultuureducatie en erfgoed goed op elkaar afstemmen.

• Strandwalfestival uitbreiden en daaraan meer (regionale) bekendheid geven. De Landgoederen daarbij betrekken, bijvoorbeeld via openluchtconcerten en voorstellingen en picknicks in de parken.

Ook bij dit programma staat co-creatie voorop. Betrokken partijen zijn: culturele instellingen, scholen, (vertegenwoordigers van) inwoners. Een cultuurmakelaar kan de verbinding tussen cultuur en educatie leggen: wat zoekt het onderwijs, hoe kan cultuur (breed) daarop inspelen?

Kanalen: communicatie, distributie, vervoer, toegang

Website UitRijswijk (<http://www.uitrijswijk.nl/index.php>), nieuwe App/site voor wandel- en fietsroutes (aansluiten op bestaande app's/sites), ook papieren routebeschrijvingen voor oudere doelgroep, distribueren via diverse drukke punten in Rijswijk (Stervoorde, Hofrust, Bibliotheek), VVV-punt meer betekenis geven (via regionale aansturing Den Haag), sociale media, regionale (AD) en lokale (Groot Rijswijk, Rijswijkse krant) kranten, NS, ANWB.

Welke samenwerking is nodig en met welk doel?

wie	krijgt	geeft
Museum Rijswijk	Meer bezoekers	Kennis en kunde, Organisatie/spil
Archeologische Vereniging	Meer leden.	Kennis en kunde.
Historische Vereniging	Meer leden.	Kennis en kunde.
Educatie/scholen	Jeugd meer verbonden met en trots op Rijswijk.	Deelnemers voor de educatieprogramma's.
Alle verenigingen: organiseer jaarlijks een 'markt' waar zij elkaar kunnen vinden	Meer inzicht op wat er mogelijk is in Rijswijk.	Vrijwilligers.
Culturele organisaties: (Schouwburg, Trias, koren, Arti-Shock, Balletschool)	Meer aandacht en aanwas.	Voorstellingen, exposities, etc., verbinding.
Woningsector, investeerders	Imagoverbetering, vergroting leefbaarheid, beter vestigingsprofiel.	Kennis en middelen.

Wat moeten we echt goed doen om dit scenario te laten slagen?

- Een centrale coördinator en regisseur aanstellen die dit plan kan trekken en het aanspreekpunt is voor alle verbindingen.
- Verbreden en verbeteren van regionale samenwerking door betere citymarketing en beter overleg met onder andere Den Haag.
- Zorgen voor meer samenwerking met lokale ondernemers.
- Inzetten van vrijwilligers (ouderen en jongeren) voor het Gilde, vrijwilligerscentrale, werkzoekenden, mensen uit achterban.

Wie of wat hebben we beslist nodig om dit scenario te laten slagen?

- Inzicht in kosten en haalbaarheid.
- Onderzoek naar een betere profilering van het erfgoed voor evenementen.
- Museum mogelijk benutten als centraal punt en dé organisatie voor het erfgoed in Rijswijk.
- Brainstorm met het onderwijs om erfgoed en (cultuur)educatie op elkaar te laten aansluiten.
- Samenwerking met andere pijlers: cultuureducatie.

Wat betekent die samenwerking voor deze partijen?

Een betere profilering van Rijswijk en de culturele instellingen een beter bereik, een beter leefomgeving, meer aandacht en aanwas van leden en bezoekers, meer kennis van omgeving en historie.

Wat is de rol van de gemeente?

De gemeente zorgt voor verbreding en verbetering van de regionale samenwerking door betere citymarketing en beter overleg met omliggende gemeenten, vooral ook Den Haag en bevordert een betere profilering van het erfgoed binnen het evenementenbeleid.

